ଅଧ୍ୟାୟ III

"ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାରେ ରାଜ୍ୟ ପରିବେଶ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ଦ୍ୱାରା ପରିବେଶ ନିୟମ ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରୟୋଗ" ଉପରେ ବିସ୍ତୃତ ଅନୁପାଳନ ସମୀକ୍ଷା

ଅଧ୍ୟାୟ III

ଜଙ୍ଗଲ, ପରିବେଶ ଏବଂ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ବିଭାଗ

3. "ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାରେ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ଦ୍ୱାରା ପରିବେଶ ନିୟମ ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରୟୋଗ" ଉପରେ ବିସ୍ତୃତ ଅନୁପାଳନ ସମୀକ୍ଷା

3.1 ଉପକ୍ରମ

ପରିବେଶ (ସଂରକ୍ଷଣ) ଅଧିନିୟମ, 1986 ଅନୁଯାୟୀ, ପରିବେଶରେ ଜଳ, ବାୟୁ, ଭୂମି ଏବଂ ଏମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧର ସମାହାର ଯାହାକି ଜଳ, ବାୟୁ, ସ୍ଥଳ ଓ ମାନବ, ଅନ୍ୟ ଜୀବିତ ପ୍ରାଣୀ, ବୃକ୍ଷଲତା, କ୍ଷୁଦ୍ର ଜୀବ ଏବଂ ବୈଭବ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଅଟେ । ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷଣର ଅର୍ଥ ହେଲା କୌଣସି ପ୍ରକାରର କଠିନ, ତରଳ ବା ଗ୍ୟାସୀୟ ପଦାର୍ଥର ସମାହରଣ ଉପସ୍ଥିତି ଯାହା ପରିବେଶ ପାଇଁ ହାନୀକାରକ । ପ୍ରଗତିର ଚାହିଦା ହାସଲ ପାଇଁ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂପଦର ଲଗାମଛଡ଼ା ଉପଯୋଗ, ଦ୍ରୁତ ଶିଳ୍ପାୟନ ଏବଂ ଅଣ-ଯୋଜନା ଭିତ୍ତିକ ସହରୀକରଣ ପରିବେଶ ଉପରେ ନକରାତ୍ମକ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥାଏ । ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ନଦୀ ଓ ଅନ୍ୟ ଜଳାଶୟରେ ନିକ୍ଷେପ, ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ଅନ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅତ୍ୟଧିକ ରୂପାନ୍ତରଣ ଏବଂ ବାୟୁରେ କ୍ଷତିକାରକ ପ୍ରଦୂଷଣ ମାତ୍ରା ବୃଦ୍ଧି ପରିବେଶ ଅବକ୍ଷୟରେ ସହାୟକ ହୁଏ ।

ଓଡ଼ିଶା ଏକ ଖଣିଜ ସଂପଦ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଭରା ରାଜ୍ୟ ଯାହା ବହୁ ବୃହତ୍ ଶିଳ୍ପ ଯଥା ଇସ୍ପାତ୍, ସିମେଣ୍ଟ, ସେରାମିକ୍ ଗ୍ଲାସ୍, ଆଲୁମିନିୟମ୍ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିଛି । ଇସ୍ପାତର ପ୍ରମୁଖ କମ୍ପାନୀ ଯଥା ଷ୍ଟିଲ୍ ଅଥରିଟି ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ଲିମିଟେଡ୍ (ସେଲ୍), ନିଳାଚଳ ଇସ୍ପାତ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଏନ୍ଆଇଏନ୍ଏଲ୍), ଜିନ୍ଦଲ ଷ୍ଟିଲ୍ ଇତ୍ୟାଦିର ଉପସ୍ଥିତି ରାଜ୍ୟର ଶିଳ୍ପ ପ୍ରଗତିର ସୂଚନା ଦେବା ବେଳେ ଶିଳ୍ପାୟନର ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପରିବେଶ ଉପରେ ପଡ଼ିବା ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଉଛି ।

ପରିବେଶ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱ ଏବଂ ଦୀର୍ଘସ୍ଥାୟୀ ପ୍ରଗତିର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ପରିବେଶ ସମୀକ୍ଷାର ଗୁରୁତ୍ୱ ବୃହତ୍ତର ବୋଲି ଅନୁମାନ କରାଗଲା । ପରିବେଶ ଆଇନର ପ୍ରୟୋଗର ଯାଞ୍ଚ ପାଇଁ, ଅଡିଟ୍ ଓଡ଼ିଶାର ଗୋଟିଏ ଜିଲ୍ଲାକୁ ଚିହ୍ନଟ କଲେ ଏବଂ ତାହାର ଅନୁପାଳନକୁ ଅଙ୍ଗୀକାର ବଦ୍ଧତାର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲେ ।

2020-21 ଅବଧିରେ ଏକ ମନୋନୀତ ଜିଲ୍ଲାରେ ପରିବେଶ ଆଇନ ପ୍ରୟୋଗର ବିସ୍ତୃତ ଅନୁପାଳନ ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା । ଏଥିପାଇଁ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାକୁ ଅଡିଟ୍ ପାଇଁ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇଥିଲା ଯେହେତୁ ଏହି ଜିଲ୍ଲା ଓଡ଼ିଶାର ଆୟତନର 16.96 ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାର ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ମାନଚିତ୍ରରେ ଏହି ଜିଲ୍ଲା ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଛି । 2011[38] ଜନଗଣନା ଅନୁଯାୟୀ ଏହାର ଆନୁମାନିକ ଜନସଂଖ୍ୟା 20.93 ଲକ୍ଷ । ମୁଖ୍ୟତଃ ଜିଲ୍ଲାର ପ୍ରମୁଖ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ମାଙ୍ଗାନିଜ, ଚୂନପଥର, ଡୋଲୋମାଇଟ୍ ଓ ଲୁହାପଥର ତା'ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଯଥା- ବକ୍ସାଇଟ୍, କୋଇଲା, ସୋପ ଷ୍ଟୋନ୍/ ଟାଲ୍କ, ଲିଡ୍, ଜିଙ୍କ୍ ଓ ତମ୍ବା ମଧ୍ୟ ଏ ଜିଲ୍ଲାରେ ଉପଲବ୍ଧ ହୁଏ । ଗଚ୍ଛିତ

[38] ଉସ: https://sundargarh.nic.in/demography/#

ପରିମାଣ ଓ ଉପଯୋଗୀ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥରେ ମିଳୁଥିବା ଗ୍ରେଡ୍ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି କୋଇଲା ପାଇଁ ଅଳ୍ପ କିଛି ପୁରୁଣା ଭୂତଳ ଖଣି ବ୍ୟତୀତ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ପ୍ରଯତଃ ଛୋଟ କିମ୍ବା ବଡ଼ ଓପନ କାଷ୍ଟ ଖଣିରେ ଚାଲିଥାଏ । ଓପନ କାଷ୍ଟ ଖଣିର ଖନନ ପଦ୍ଧତି ହେଉଛି ହସ୍ତକୃତ ଭାବରେ, ଅର୍ଦ୍ଧ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ବା ଯାନ୍ତ୍ରିକ ପ୍ରଣାଳୀ । ମୁଖ୍ୟ ଶିଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକ ଯଥା ସେଲ୍‌ର, ରାଉରକେଲା ଇସ୍ପାତ କାରଖାନା, ଡାଲମିଆ ସିମେଣ୍ଟ (ଭାରତ) ଲିମିଟେଡ୍, ମହାନଦୀ କୋଲ ଫିଲ୍ଡ ଏହି ଜିଲ୍ଲାରେ ଅବସ୍ଥିତ । ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାର ପ୍ରଦୂଷଣର ପ୍ରମୁଖ ସ୍ରୋତ ହେଲେ 44 ଟି ଖଣି, 376 ଟି ଶିଳ୍ପ କାରଖାନା, 47 ଟି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା କେନ୍ଦ୍ର (ବାୟୋ-ମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିବା ସଂସ୍ଥା) ଏବଂ ଚାରିଟି ସହରାଞ୍ଚଳ ସ୍ଥାନୀୟ ନିକାୟ (ସଂସ୍ଥା)[39] (କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଓ ମଇଳା ଜଳ ନିଷ୍କାସନ କରୁଥିବା ସଂସ୍ଥା) ।

3.1.1 ଅଡିଟ୍‌ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଓ ମାନଦଣ୍ଡ

ଏହି ବିସ୍ତୃତ ଅନୁପାଳନ ସମୀକ୍ଷା (ଡିସିଏ) ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଯେ ସେ ସବୁ ଜିନିଷର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବ ଯାହା (i) ସମସ୍ତ ପରିବେଶ ନିମିତ୍ତ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଧାରା ଏବଂ ତାହାକୁ ଆଧାର କରି ପ୍ରସ୍ତୁତ ଆଇନ୍ ଯଥାର୍ଥ ରୂପେ ଓ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିବ, (ii) ଉପଲବ୍ଧ ରାଶି ଅର୍ଥନୈତିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବ, ଦକ୍ଷତା ଏବଂ ଫଳପ୍ରଦ ଭାବେ ବ୍ୟବହାର ହୋଇଥିବ ଏବଂ (iii) କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଯଥାର୍ଥ ରୂପେ ଏବଂ ଫଳପ୍ରଦ ଭାବେ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ ଓ ତଦାରଖ ହୋଇଥିବ ।

ଅଡିଟ୍ ମାନଦଣ୍ଡର ମୁଖ୍ୟ ଉତ୍ସ ଥିଲା (i) ପରିବେଶ (ସଂରକ୍ଷଣ) ଧାରା 1986; (ii) ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷଣର ପ୍ରତିରୋଧ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଧାରା 1981; (iii) ଜଳ (ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଏବଂ ନିବାରଣ) ଧାରା 1974; (iv) କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ଆଇନ୍ , 2016; (v) ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ଆଇନ୍, 2016; (vi) ଇ-ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ (ପରିଚାଳନା) ଆଇନ୍, 2016; (vii) ନିର୍ମାଣ ଓ ଭଗ୍ନାବଶେଷ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ଆଇନ୍, 2016; (viii) ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ନିୟମ, 2016; (ix) ବିପଦଜନକ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ (ପରିଚାଳନା ଓ ସୀମା ଅତିକ୍ରମଣ) ଆଇନ୍, 2016 ଏବଂ (x) କେନ୍ଦ୍ର ଓ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ନିୟମାବଳୀ ଯାହାଉପରେ ଆଧାର କରି ଅଡିଟ୍ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରାଯାଇଛି ।

3.1.2 ସାଂଗଠନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା

ଜଙ୍ଗଲ ପରିବେଶ ଓ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ (ଏଫ୍‌ଇଆଣ୍ଡସିସି) ବିଭାଗ, ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରଶାସନିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅଧିନରେ ଥିବା ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ (ଓଏସ୍‌ପିସିବି) କାର୍ଯ୍ୟ କରିଆସୁଅଛି ଏହାର ପ୍ରତ୍ୟେକ 12 ଟି ଆଞ୍ଚଳିକ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଜଣେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଅଧିକାରୀ (ଆରଓ) ମୁଖ୍ୟ ଅଛନ୍ତି । ଓଏସ୍‌ପିସିବିକୁ ପରିବେଶ ଧାରା ଓ କେତେକ ଆଇନ କାର୍ଯ୍ୟକାରିଣୀର ଦାୟିତ୍ୱ ଭାରାର୍ପଣ କରାଯାଇଛି ଯାହାକି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବେ ପରିବେଶ ସମସ୍ୟା ଯଥା ବିପଦଜନକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା, ବାୟୋ-ମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା, କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା, ଇ-ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା, ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା, ପରିବେଶ ପ୍ରଭାବ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଇତ୍ୟାଦି ପରିବେଶ (ସଂରକ୍ଷଣ) ଆଇନ୍ ଅଧିନରେ ଅଣାଯାଇଛି । ଓଏସ୍‌ପିସିବି ମଧ କେନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପରିବେଶ ଆଇନ୍ ଗୁଡ଼ିକର ସଠିକ୍ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରେ ଏବଂ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରେ ।

ଆର୍‌ଓ, ଓଏସ୍‌ପିସିବି, ଝାରସୁଗୁଡ଼ା ଅଧିନରେ ଥିବା ହେମଗିରି ବ୍ଲକକୁ ଛାଡ଼ି ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାର ଶିଳ୍ପ, ଖଣି ତଥା ସମସ୍ତ ବ୍ଲକରେ ଥିବା ଅନ୍ୟ ୟୁନିଟ୍ ଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଏବଂ ପ୍ରତିକାର, ନିୟମିତ ପ୍ରବାହମାନ ନିର୍ଗତ ପଦାର୍ଥ ଏବଂ ବର୍ଜ୍ୟ ଉତ୍ସର୍ଜନ ତଥା ତାହାର ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ଇତ୍ୟାଦିର ନିୟମିତ ତଦାରଖ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ଓଏସ୍‌ପିସିବି, ରାଉରକେଲା ସ୍ଥିତ ଆଞ୍ଚଳିକ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ମୁଖ୍ୟ ଆଞ୍ଚଳିକ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ଅଟେ ।

3.1.3 ପରିସର ଓ ପଦ୍ଧତି

ଓଡ଼ିଶାର ମହାମାରୀ ଯୋଗୁଁ ଫେବୃଆରୀ ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2020 ଏବଂ ଜାନୁଆରୀ ରୁ ଅପ୍ରେଲ 2021 ମଧ୍ୟରେ ଅଡିଟ୍ କରାଯାଇଥିଲା । ବିସ୍ତୃତ ଅନୁପାଳନ ସମୀକ୍ଷାରେ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଚାରିଟି

[39] ରାଉରକେଲା ମହାନଗର ନିଗମ, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ନଗର ପାଳିକା, ରାଜଗାଙ୍ଗପୁର ନଗର ପାଳିକା ଏବଂ ବୀରମିତ୍ରପୁର ନଗର ପାଳିକା

ୟୁଏଲ୍‌ବି ମଧ୍ୟରୁ ରାଉରକେଲା ମହାନଗର ନିଗମ, 47 ଟି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା ସୁବିଧା(ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍) ମଧ୍ୟରୁ 12[40] ଟିର ଓ ପାଞ୍ଚଟି[41] ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ୟୁନିଟ୍ 2016-20 ଅବଧି ପାଇଁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍ ଏବଂ ୟୁଏଲ୍‌ବି ଗୁଡ଼ିକୁ ଯଥାକ୍ରମେ ବେଡ୍ କ୍ଷମତା ଓ ଲୋକସଂଖ୍ୟାକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ ଅନିୟମିତ ନମୁନା ପ୍ରଣାଳିରେ ଚୟନ କରାଯାଇଥିଲା । ସମୀକ୍ଷାର ଧାରାରେ ଦସ୍ତାବିଜର ବିଶ୍ଳେଷଣ ମାଧ୍ୟମରେ ଅଡିଟ୍ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର, ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ, ଫଟୋଗ୍ରାଫି ପ୍ରମାଣ ଓ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଏଜେନ୍‌ସିମାନଙ୍କ ନଥିପତ୍ର ଓ ଦସ୍ତାବିଜ୍ ଯାଞ୍ଚ ରିପୋର୍ଟରୁ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଥିଲା । 12 ଟି ୟୁନିଟର ମିଳିତ ସରଜମିନ୍ ତଦନ୍ତ (ମିଳିତ ସରଜମିନ୍ ତଦନ୍ତ) କରାଯାଇ ବିଭିନ୍ନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ପରିଚାଳନା ନିରୀକ୍ଷଣ କରାଯାଇଥିଲା ।

ପରିବହନ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଯାନବାହାନରୁ ନିର୍ଗତ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିରୀକ୍ଷଣ ହୋଇଥିଲା, ତେଣୁ ତାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ଅନୁପାଳନ ସମୀକ୍ଷାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇନାହିଁ ।

ଏହି ସମୀକ୍ଷାର ଡ୍ରାଫ୍ଟ ରିପୋର୍ଟ ଫେବୃଆରୀ 2022 ରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କୁ ପଠାଯାଇଥିଲା । 9 ଜୁନ୍ 2022 ରେ ଅଡିଟ୍ ଫଳାଫଳ ପ୍ରସ୍ଥାନ ସମ୍ମିଳନୀ ସମୟରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ଉତ୍ତର ଉପଯୁକ୍ତ ରୂପେ ରିପୋର୍ଟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

3.1.4 ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଉତ୍ତମ ଅନୁଶୀଳନ

ବାୟୋ-ମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ବାରକୋଡିଂ ସଫ୍ଟଓ୍ୟାରର ଉତ୍ତମ ପରିଚାଳନା ନିମନ୍ତେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ପରିବାର କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ନିମ୍ନଲିଖିତ ଉତ୍ତମ ଅନୁଶୀଳନ ଗୁଡ଼ିକ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି:

- ବିଭାଗ ଅଭିନବ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗକରଣ ପ୍ରଣାଳୀରେ ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ବାର-କୋଡିଂ ପାଇଁ ଅନନ୍ୟ ଏକୀକୃତ ସଫ୍ଟୱେୟାର ନିବେଶନ କରି ପୃଥକ କରିବା ପ୍ରଣାଳୀ ଖୋଜି ବାହାର କରି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିନ୍ୟାସ ହେବା ଯାଏ ଉପାୟ ନିରୂପଣ କରିଥିଲେ ।
- ଏକ ଡ୍ୟାସ୍‌ବୋର୍ଡ ରିଅଲ୍‌ଟାଇମ୍ ଡାଟା ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲା ଏବଂ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ସୃଷ୍ଟି ଠାରୁ ନଷ୍ଟ ହେବା ଯାଏ ନିରୀକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରତିଦିନ ନିହାତି ଭାବରେ ହେଉଥିଲା ଏଥିସହିତ ଜିପିଏସ୍ ସକ୍ଷମ ଯାନଗୁଡ଼ିକର ଟ୍ରାକିଂ ହେଉଥିଲା ।

ଅଡିଟ୍ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ

3.2 ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷଣ

3.2.1 ବେଷ୍ଟନକାରୀ ବାୟୁ ଗୁଣବତ୍ତାର ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା

କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ (ସିପିସିବି)ର ବିଜ୍ଞପ୍ତି (ନଭେମ୍ବର 2009) ଅନୁଯାୟୀ ଜାତୀୟ ବେଷ୍ଟନକାରୀ ବାୟୁ ଗୁଣବତ୍ତା ମାନକ ପାଇଁ ବାୟୁରେ କଣିକା ପଦାର୍ଥର (ପିଏମ୍)[42] ହାରାହାରି ବାର୍ଷିକ ଆକାର

---

[40] i) ରାଉରକେଲା ସରକାରୀ ଚିକିତ୍ସାଳୟ(ଆର୍‌ଜିଏଚ୍), ରାଉରକେଲା, ii) ସବ୍-ଡିଭିଜନାଲ ଚିକିତ୍ସାଳୟ ବଣେଇ, iii) ଗୋଷ୍ଠି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର (ସିଏଚ୍‌ସି), ସବ୍‌ଡେଗା, iv) ସିଏଚ୍‌ସି, ହେମଗିରି, v) ସିଏଚ୍‌ସି, ରାଜଗାଙ୍ଗପୁର, vi) ସିଏଚ୍‌ସି, ବଡ଼ଗାଁ, vii) ମେସର୍ସ ଭେସଜ ପଟେଲ ଚିକିତ୍ସାଳୟ ଏବଂ ଅନୁସନ୍ଧାନ କେନ୍ଦ୍ର, ରାଉରକେଲା, viii) ମେସର୍ସ ଆସ୍ଥା ମାତା ଓ ଶିଶୁ ଯତ୍ନ ଚିକିତ୍ସାଳୟ, ରାଉରକେଲା, ix) ମେସର୍ସ କମ୍ୟୁନିଟି ୱେଲଫେୟାର ସୋସାଇଟି ଚିକିତ୍ସାଳୟ, ରାଉରକେଲା, x) ମେସର୍ସ ରାଜସ୍ଥାନ ସେବା ସଦନ, ରାଉରକେଲା, xi) ମେସର୍ସ ଶାନ୍ତି ମେମୋରିଆଲ ଚିକିତ୍ସାଳୟ, ରାଉରକେଲା ଏବଂ xii) ମେସର୍ସ ହାଇଟେକ୍ ମେଡିକାଲ କଲେଜ ଏବଂ ହସ୍ପିଟାଲ, ରାଉରକେଲା

[41] i) ଆର୍‌ଓ, ଓଏସ୍‌ପିସିବି, ରାଉରକେଲା, ii) ଆର୍‌ଓ, ଓଏସ୍‌ପିସିବି, ଝାରସୁଗୁଡ଼ା, iii) ମୁଖ୍ୟ ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରାଣୀ ଚିକିତ୍ସା ଅଧିକାରୀ (ସିଡିଭିଓ), ସୁନ୍ଦରଗଡ଼, iv) ମୁଖ୍ୟ ଜିଲ୍ଲା ଚିକିତ୍ସା ଏବଂ ଜନସାସ୍ଥ୍ୟ ଅଧିକାରୀ (ସିଡିଏମ୍ ଏବଂ ପିଏଚ୍‌ଓ), ସୁନ୍ଦରଗଡ ଏବଂ v) ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଫ୍ୟାକ୍ଟ୍ରି ଓ ବଏଲର, ରାଉରକେଲା

10 ମାଇକ୍ରନରୁ କମ୍ (ପିଏମ୍$_{10}$ ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ୍/ ଏମ୍^{3}) ହେଉଛି 60 ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ୍/ଏମ୍^{3} ଏବଂ ବାୟୁରେ କଣିକା ପଦାର୍ଥର ହାରାହାରି ବାର୍ଷିକ ଆକାର 2.5 ମାଇକ୍ରନ୍ (ପିଏମ୍$_{2.5}$ ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ୍/ ଏମ୍^{3}) ରୁ କମ୍ ହେଉଛି 40 ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ୍/ ଏମ୍^{3} ।

ରେକର୍ଡ ଗୁଡ଼ିକର ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ଜାତୀୟ ବାୟୁ ଗୁଣବତ୍ତା ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ (ଏନ୍ଏଏମ୍ପି) ଅଧୀନରେ ଥିବା ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାରେ ତିନୋଟି ସହରର ଛଅଟି[43] ସ୍ଥାନରେ ଏବଂ ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳରୁ ଆର୍‌ଓ, ଓଏସ୍‌ପିସିବି, ରାଉରକେଲା ବେଷ୍ଟନକାରୀ ବାୟୁ ଗୁଣବତ୍ତା (ଏଏକ୍ୟୁ) ଉପରେ ନଜର ରଖିଥିଲେ । ଓଏସ୍‌ପିସିବି 2016-20 ଅବଧିରେ 7,238 ଏଏକ୍ୟୁ ନମୁନାର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ ହାରାହାରି ବର୍ଷ ତମାମ ପିଏମ୍$_{10}$ ପରିମାଣ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଥିଲା ଯାହାକି 65 ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ୍/ଏମ୍^{3} (108 ପ୍ରତିଶତ) ଓ 207 ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ୍/ଏମ୍^{3} (345 ପ୍ରତିଶତ) ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ଯେଉଁଠି ମାପକ ପାରାମିଟର 60 ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ୍/ଏମ୍^{3} ଅଟେ । ସେହିପରି ହାରାହାରି ପିଏମ୍$_{2.5}$ ମାପକ ପାରାମିଟର 40 ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ୍/ଏମ୍^{3} ସ୍ଥାନରେ 42 ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ୍/ ଏମ୍^{3} (105 ପ୍ରତିଶତ) ରୁ 63 ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ୍/ଏମ୍^{3} (158 ପ୍ରତିଶତ) ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, 2019-20 ବର୍ଷରେ ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ 29 ଟି ଜିଲ୍ଲାରେ ସମୁଦାୟ 1,301 ଟି ରୋଗୀ ଚିହ୍ନଟ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ତାହା ତୁଳନାରେ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାରେ 2,440 ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ ଆକ୍ରାନ୍ତ ଜନିତ ରୋଗୀ ଚିହ୍ନଟ ହୋଇଥିଲେ । ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷଣର ସାନ୍ଦ୍ରତା ଅଧିକ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ଜିଲ୍ଲାରେ ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ ଆକ୍ରାନ୍ତ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିବାର ଅନ୍ୟତମ କାରଣ । ବାୟୁରେ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ସିଲିକା ଗୁଣ୍ଡ ଉଚ୍ଚସ୍ତରର ପିଏମ୍$_{2.5}$ ଏବଂ ପିଏମ୍$_{10}$ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ଜିଲ୍ଲାରେ 2016-19 ଅବଧିରେ 61,698 ରୋଗୀ ସିଲିକୋସିସ୍[44]ରେ ଚିକିତ୍ସାଧିନ ରହିଥିଲେ । ସମୀକ୍ଷା ଦେଖିବାକୁ ପାଇଥିଲା ଯେ, ଜିଲ୍ଲାରେ ବିଭିନ୍ନ ଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ପ୍ରଦୂଷଣ କାରଣରୁ ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ପ୍ରଦୂଷଣ ସାନ୍ଦ୍ରତାର ମାତ୍ରା ଅଧିକ ଥିଲା ।

ଉପରୋକ୍ତ ସମୀକ୍ଷା ଅବଲୋକନର କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉତ୍ତର ସରକାର ପ୍ରଦାନ କରିନଥିଲେ (ମେ 2022) ।

3.2.2 ଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷଣ

3.2.2.1 ଆଞ୍ଚଳିକ ଅଧିକାରୀ, ଓଏସ୍‌ପିସିବି ରାଉରକେଲାର ରେକର୍ଡର ଯାଞ୍ଚରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ ଡାଲମିଆ ସିମେଣ୍ଟ (ଭାରତ) ଲିମିଟେଡ୍ ଗୋଟିଏ 'କ' ବର୍ଗର ଶିଳ୍ପ[45] ଯାହାର କି ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାର ରାଜଗାଙ୍ଗପୁରରେ (ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାରେ ଏକ ସହର) ଏହାର ପ୍ଲାଣ୍ଟ ଅବସ୍ଥିତ । ବାୟୁ (ପ୍ରଦୂଷଣ ନିବାରଣ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ଧାରା 1981 ର ପରିଚ୍ଛେଦ 21 ଅନୁସାରେ ଏବଂ ଓଏସ୍‌ପିସିବି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରେରିତ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହର ସମ୍ମତି (ସିଟିଓ)ର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ସ୍ଥିର କରିଛି ଯେ ସିଟିଓ ସର୍ତ୍ତକୁ ବୈଧତା ରଖିବା ପାଇଁ ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥା 34 ଟି ପ୍ରବାହମାନ ଓ 12 ଟି ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷକ ମଧ୍ୟରେ ଚାରିଟି ଷ୍ଟାକ୍ ନିର୍ଗତ[46] ଦୂଷିତ ପଦାର୍ଥ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମାନକ ଅନୁଯାୟୀ ନିୟମ ପାଳନ କରିବାର ଥିଲା ।

ଶିଳ୍ପର ମାସିକ ଏଏକ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ରିପୋର୍ଟର ପରୀକ୍ଷଣ ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ କେବଳ ପାଞ୍ଚଟି ବାୟୁ ପ୍ରଦୁଷଣ ସହିତ ଗୋଟିଏ ଷ୍ଟାକ୍ ନିର୍ଗତ ଦୂଷିତ ପଦାର୍ଥ ଉପରେ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କରାଯାଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ 34 ଟି

---

42 ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷଣର ଏକାଗ୍ରତା ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ (ଏକ ଗ୍ରାମର ଏକ ମିଲିୟନ) ପ୍ରତି ଘନ ମିଟର ବାୟୁ କିମ୍ବା ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ୍/ଏମ୍^{3} ରେ ଦିଆଯାଏ ।

43 1) ଆର୍‌ଓ, ଓସ୍‌ପିସିବି, ରାଉରକେଲା, 2) ଆଇଡିଏଲ୍ ପୋଲିସ୍ ଆଉଟି ପୋଷ୍ଟ, ସୋନାପର୍ବତ, ରାଉରକେଲା, 3) ଓଡ଼ିଶା ଶିଳ୍ପ ବିକାଶ କେନ୍ଦ୍ର (ଆଇଡିସିଓ) ୱାଟର ଟ୍ୟାଙ୍କ, ଶିଳ୍ପ ନିଗମ, କାଲୁଙ୍ଗ(4) ସରକାରୀ ଚିକିତ୍ସାଳୟ, କୁଆଁରମୁଣ୍ଡା, 5) ଡାଲମିଆ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍ ଅଫ୍ ସାଇଣ୍ଟିଫିକ୍ ଏବଂ ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଆଲ ରିସର୍ଚ୍ଚ, ରାଜଗାଙ୍ଗପୁର ଏବଂ 6) ସରକାରୀ ଚିକିତ୍ସାଳୟ, ବଣେଇ

44 ସିଲିକୋସିସ୍ ହେଉଛି ଏକ ପ୍ରକାରର ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ ଫାଇବ୍ରୋସିସ୍, ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ ରୋଗ ଯାହା ସିଲିକାର କ୍ଷୁଦ୍ର ବିଟରେ ନିଶ୍ୱାସ ପ୍ରଶ୍ୱାସ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ, ବାଲି, କ୍ୱାର୍ଟଜ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରର ପଥରରେ ମିଳୁଥିବା ସାଧାରଣ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ।

45 କୋଇଲା, ବକ୍ସାଇଟ୍, ଲୌହ, ମାଙ୍ଗାନିଜ୍, ଚୂନପଥର, ଡୋଲାମାଇଟ୍ ଏବଂ କ୍ରୋମାଇଟ୍ ସହିତ କାରବାର କରୁଥିବା ଖଣି ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ଏବଂ 50 କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ କରୁଥିବା ଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ 'କ' ଶ୍ରେଣୀରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

46 ଷ୍ଟାକ୍ ନିର୍ଗତ ଦୂଷିତ ପଦାର୍ଥ ହେଉଛି ସେହି ଗ୍ୟାସ୍ ଏବଂ କଠିନ ଯାହା ଜାଳେଣି ପ୍ରକ୍ରିୟା ପରେ ଧୂଆଁ ଷ୍ଟାକ୍‌ରୁ ବାହାରିଥାଏ ।

ପ୍ରବାହମାନ ଏପରିକି ଅବଶିଷ୍ଟ ସାତଟି ବ୍ୟୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ସହିତ ତିନୋଟି ଷ୍ଟାକ୍ ନିର୍ଗତ ଦୂଷିତ ପଦାର୍ଥ ମନିଟର କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଏନ୍ଏଏମ୍ପି ଅଧିନରେ ଥିବା ରାଜଗାଙ୍ଗପୁର ମନିଟରିଂ ଷ୍ଟେସନରେ ପିଏମ୍$_{10}$ ଓ ପିଏମ୍$_{2.5}$ ହାରାହାରି ସ୍ତର 2016-20 ଅବଧିରେ ବହୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଥିଲା ଯାହା ପିଏମ୍$_{10}$ ବାବଦରେ 92 ରୁ 149 ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ୍/ଏମ୍^{3} (153 ରୁ 248 ପ୍ରତିଶତ) ଏବଂ ପିଏମ୍$_{2.5}$ ବାବଦରେ 36 ରୁ 58 ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ୍/ଏମ୍^{3} (90 ରୁ 145 ପ୍ରତିଶତ) ଥିଲା ଯାହାକି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମାନକ ସ୍ତର ଯଥାକ୍ରମେ 60 ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ୍/ଏମ୍^{3} ଏବଂ 40 ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ୍/ଏମ୍^{3} ରହିବା କଥା ।

ଏହି ଶିଳ୍ପସଂସ୍ଥା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନଥିର ପରୀକ୍ଷଣ ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ଓଏସ୍ପିସିବିର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ସତ୍ତ୍ୱେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଅଧିକାରୀ:

(i) ମଇ 2019 ରେ ପିଏମ୍$_{10}$ ର ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରର ଉପସ୍ଥିତିର କାରଣ ବାହାର କରିନଥିଲେ ;

(ii) ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥାନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରଦୂଷଣ ରୋକିବା ପାଇଁ କ୍ଲୋଜ ଚାମ୍ବରରୁ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସଂଗ୍ରହ ନକରିବା ନେଇ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନେଇନଥିଲେ;

(iii) ଦୂଷିତ କୋଇଲା, ଚୂନପଥର ଏବଂ ବିପଦଜନକ ରାସାୟନିକ ପଦାର୍ଥରୁ ନିର୍ଗତ ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷଣ ଯାହା ଶ୍ୱାସଗତ ରୋଗର କାରଣ ଅଟେ, ଏହାର କୌଣସି ତଦନ୍ତ କରିନଥିଲେ; ଏବଂ

(iv) ବୈଦ୍ୟୁତିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ବୃଷ୍ଟିପାତ ଅଚଳ ହେବା ଏବଂ ବହିଃସ୍ରୋତ ଜଳ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଦ ଏବଂ ଘରୋଇ ଚାଷ ଜମିକୁ ନିଷ୍କାସନର ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇନଥିଲା ।

ପୁନଶ୍ଚ, ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥାଟି 2011 ରୁ ଓଏସ୍ପିସିବି ଠାରୁ ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ସମ୍ମତି (ସିଟିଇ) ହାସଲ ନକରି ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟିର ମୁଖ୍ୟ ରାସ୍ତା ଉପର ଦେଇ ଖଣି ଠାରୁ ପ୍ଲାଣ୍ଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କନଭେୟର ପ୍ରଣାଳୀ ସ୍ଥାପନ କରି ଚାଲୁଥିଲା । ଓଏସ୍ପିସିବି ଠାରୁ ସିଟିଇ ହାସଲ ନକରି କନଭେୟର ବେଲ୍ଟରେ ଖଣିରୁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ବୁହା ହେବା 2011 ରୁ 2020 ବହୁଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଣଦେଖା ରହିଥିଲା ଯାହାଦ୍ୱାରା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ କାର୍ଯ୍ୟର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ସଂପୃକ୍ତ ଆର୍ଓଙ୍କ ତରଫରୁ ଅବହେଳା ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଥିଲା ।

ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ଦର୍ଶାଇଲେ (ମଇ 2022) ଯେ ମେସର୍ସ ଡାଲମିଆ ସିମେଣ୍ଟ ଏକ ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥା ଯାହାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଜଳ ଓ ପ୍ରଦୂଷକ ପାରାମିଟର ମଧ୍ୟରେ ସିଟିଓ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ପ୍ରାୟତଃ ପ୍ରଦୂଷକ ପାରାମିଟର ଗୁଡ଼ିକର ଅନୁପାଳନ ସହିତ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସର୍ତ୍ତକୁ ମାନି ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ ଯେହେତୁ ସିଟିଓକୁ ବଳବତ୍ତର ରଖିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପାରାମିଟର ଗୁଡ଼ିକୁ ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ତଦାରଖ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

3.2.2.2 ବାୟୁ (ପ୍ରଦୂଷଣ ନିବାରଣ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ଅଧିନିୟମ 1981 ର ଧାରା 21 ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ରାଜ୍ୟ ବୋର୍ଡର ବିନା ପୂର୍ବ ଅନୁମତିରେ ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷିତ ଅଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଶିଳ୍ପ କାରଖାନା ସ୍ଥାପନ କିମ୍ବା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିପାରିବ ନାହିଁ ।

ଝାରସୁଗୁଡ଼ା ଆଞ୍ଚଳିକ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ନଥି ଗୁଡ଼ିକର ଯାଞ୍ଚରୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାର ହେମଗିରି ବ୍ଲକରେ ମେସର୍ସ ମହାନଦୀ କୋଲ ଫିଲ୍ଡ ଲିମିଟେଡ୍ର[47] ତିନିଟି କୋଇଲା ଖଣି ଯାହାକି 2016-20 ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ସିଟିଓ ବୈଧତା ରହିଥିଲା, କୋଇଲା ଉତ୍ପାଦନ ଓ ସବ୍ଡେଗା ରେଳପଥ ସାଇଡିଂ (ମେସର୍ସ ବସୁନ୍ଧରା) (ଡବ୍ଲୁ) ସିଟିଓର ଚୁକ୍ତିଗତ ସର୍ତ୍ତକୁ ପାଳନ କରି କାର୍ଯ୍ୟର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ପାଇଁ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସଂସ୍ଥାଟି ନିୟମିତ ଭାବରେ 12 ଟି ସର୍ତ୍ତର ଚୁକ୍ତିକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିଥିଲା ଯାହାର ବିଶଦ ବିବରଣୀ ***ପରିଶିଷ୍ଟ-III*** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ୟୁନିଟ୍ ଗୁଡ଼ିକ ନିରନ୍ତର ଆମ୍ବିଏଣ୍ଟ ବାୟୁ ଗୁଣବତ୍ତା ମନିଟରିଂ ସିଷ୍ଟମ୍ (ସିଏଏକ୍ୟୁଏମ୍ଏସ୍) ଏବଂ ଇଣ୍ଟରନେଟ୍ ପ୍ରୋଟୋକଲ (ଆଇପି) କ୍ୟାମେରା ସହିତ ଓଏସ୍ପିସିବି ସର୍ଭରକୁ ଡାଟା ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣର ସୁବିଧା ନଥିଲା ।

---

47 ମେସର୍ସ କୁଲଦା, ମେସର୍ସ ଗର୍ଜନ ବାହାଲ ଏବଂ ମେସର୍ସ ବସୁନ୍ଧରା (ଡବ୍ଲୁ) ଖୋଲା ଖଣି ପ୍ରକଳ୍ପ

ଦୁଇଟି ଖଣି (ମେସର୍ସ କୁଲଦା ଏବଂ ମେସର୍ସ ଗରଜନ ବାହାଲ) 2016-21 ଅବଧିରେ ପିଏମ୍$_{10}$ର ସ୍ତର ଭାସମାନ କଣିକା ପଦାର୍ଥ (ଆର୍‌ପିଏମ୍)/ ଏବଂ ନିଲମ୍ବିତ କଣିକା ପଦାର୍ଥ (ଏସ୍‌ପିଏମ୍) ଏଏକ୍ୟୁ ମାନକ ଉପାଦାନ ପରିମାଣ ପାଳନ କରିବାରେ ଅସଫଳ ହୋଇଥିଲେ ଯାହାର ମାତ୍ରା ମାନଦର୍ଣ୍ଣ ଅନୁଯାୟୀ 250 ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ୍/ଏମ୍^{3} ଏବଂ 500 ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ୍/ଏମ୍^{3} ରହିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଯଥାକ୍ରମେ 220 ରୁ 320 ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ୍/ଏମ୍^{3} ଏବଂ 348 ରୁ 724 ମାଇକ୍ରୋଗ୍ରାମ୍/ଏମ୍^{3} ଥିଲା ।

ଖଣି ଗୁଡ଼ିକ ସିଟିଓ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ବାବଦରେ ଓଏସ୍‌ପିସିବିର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ (ଫେବୃଆରୀ/ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2018) ପାଳନ କରିନଥିଲେ କିମ୍ବା ଆଞ୍ଚଳିକ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା (ମେଇ 2022) ।

ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ଦର୍ଶାଇଲେ (ମେଇ 2022) ଯେ ତିନିଟି ଖଣିକୁ କାରଣ ଦର୍ଶାଅ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ଅଡିଟ୍ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ କରାଯିବା ପରେ ତିନିଟି ସିଏଏକ୍ୟୁଏମ୍‌ଏସ୍ ବସୁନ୍ଧରା-ଗର୍ଜନବାହାଲ ଅଞ୍ଚଳରେ ଓ ଆଇପି କ୍ୟାମେରା କୁଲଦା ଏବଂ ଗର୍ଜନବାହାଲରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ନିଗରାନି ପାଇଁ ଡାଟା ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ନିମନ୍ତେ ଏସ୍‌ପିସିବି ସର୍ଭର ସହିତ ସଂଯୋଗ କରାଯାଇ ଓସିପି ଗୁଡ଼ିକ ବସାଗଲା ।

3.2.3 ଶିଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକରୁ ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷଣର ତଦାରଖ ଓ ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ

ଏଏସ୍‌ପିସିବି ପରିପତ୍ର (ଜୁନ୍ 2015) ଅନୁସାରେ ଅନ୍ତତଃ ଛଅ ମାସରେ ଥରେ ଶିଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକୁ ଆଞ୍ଚଳିକ ଅଧିକାରୀ ପରିଦର୍ଶନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ 'କ' ଶ୍ରେଣୀର ୟୁନିଟ୍ (ଶିଳ୍ପ ଓ ଖଣି) ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାସ ନମୁନା ପରୀକ୍ଷା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ।

ଆଞ୍ଚଳିକ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଓଏସ୍‌ପିସିବି ରାଉରକେଲା ଓ ଝାରସୁଗୁଡ଼ା ଅଧିନରେ 93 ଟି 'କ' ଶ୍ରେଣୀର ୟୁନିଟ୍ ମଧ୍ୟରୁ 21 ଟି ରେକର୍ଡର ଯାଞ୍ଚରୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ, 2016-20 ଅବଧିରେ 168 ଟିର ତଦାରଖ ଓ 1,008 ଟିର ନମୁନା ପରୀକ୍ଷା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ବେଳେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଅଧିକାରୀ ଯଥାକ୍ରମେ 84 ଟିର ତଦାରଖ ଓ 75 ଟିର ନମୁନା ପରୀକ୍ଷା କରାଇଥିଲେ ଫଳରେ 84 ଟିର ତଦାରଖ ଓ 933 ଟିର ନମୁନା ପରୀକ୍ଷା କମ୍ ହୋଇଥିଲା ଯାହାକି ***ପରିଶିଷ୍ଟ-IV*** ରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ଯଦିଓ ଓଏସ୍‌ପିସିବି (ଅକ୍ଟୋବର 2019) ତଦାରଖ ଓ ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ ବାବଦରେ କମ୍‌ତିର କାରଣ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାକୁ କହିଥିଲେ, ଆଞ୍ଚଳିକ ଅଧିକାରୀ ସମୀକ୍ଷାକୁ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦାନ ନକରି ଓଏସ୍‌ପିସିବିକୁ ପଠାଇଥିଲେ । ପୁନଶ୍ଚ, ଆଞ୍ଚଳିକ ଅଧିକାରୀ 2016-20 ଅବଧିରେ 12 ଟି ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷଣ, (ପିଏମ୍$_{10}$) 34 ଟି ବହିର୍ଗତ ପ୍ରଦୂଷଣ ଏବଂ ଚାରିଟି ଅବଶେଷ ଗଦାର ପ୍ରଦୂଷଣ ମଧ୍ୟରୁ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷଣ ସ୍ଥାନ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିଥିଲେ ।

ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ମାନିଲେ (ମେଇ 2022) ଯେ ନିଅଣ୍ଟିଆ ସମ୍ବଳ ଓ ଶ୍ରମ ଶକ୍ତିର ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ ସ୍ୱଳ୍ପ ନିରୀକ୍ଷଣ ହୋଇଥିଲା । ରାଉରକେଲାର ଛଅଟି ମନିଟରିଂ ଷ୍ଟେସନରେ ଏଏକ୍ୟୁର ପିଏମ୍$_{10}$, ପିଏମ୍$_{2.5}$ ଏସ୍‌ଓ$_2$ ଏନ୍‌ଓ$_2$ ଆମୋନିଆ ଏବଂ ଓଜୋନର ନିରୀକ୍ଷଣ କରାଯାଇଥିଲା ଓ ନିରୀକ୍ଷଣ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରତିମାସରେ ସିପିସିବିଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଥିଲା । ଯାହାହେଉ ସରକାର ସମସ୍ତ ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷକ ଓ ଜଳ ବହିଃସ୍ରୋତ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିବାରେ ଅସଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି ଯାହାକି ବିଜ୍ଞପ୍ତିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ।

3.3 ଜଳ ପ୍ରଦୂଷଣ

ଜଳ (ପିସିପି) ଅଧିନିୟମ 1974 ର ଧାରା 2 (e) ଅନୁସାରେ କୌଣସି ନର୍ଦ୍ଦମାର ନଳାପାଣି ବା ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନରୁ ନିର୍ଗତ ଅବଶେଷ ତରଳ, ଗ୍ୟାସୀୟ ବା କଠିନ ରୂପରେ ଜଳର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସି ତାର ପ୍ରାକୃତିକ, ରାସାୟନିକ, ଜୈବିକ ଗୁଣ ଧର୍ମରେ ଜଳକୁ ଏକ ପ୍ରକାର ପ୍ରଦୂଷଣ କିମ୍ବା ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ତଥା ପରିବେଶ ପାଇଁ କ୍ଷତି ବା ଅନିଷ୍ଟ କରିଦେବା ଜଳ ପ୍ରଦୂଷଣ ଅଟେ । ଏହି ଧାରା ଅନୁସାରେ ଜଳ ପ୍ରଦୂଷକ ରୋକିବା, ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଓ ପ୍ରଦୂଷଣ ହ୍ରାସ ପାଇ ଏକ ବ୍ୟାପକ କାର୍ଯ୍ୟନିୟମାବଳୀର ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ଓଏସ୍‌ପିସିବିକୁ ଦାୟିତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ଜଳ ପ୍ରଦୂଷଣ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିଷୟ ଉପରେ ସରକାରଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ

ଦିଆଯାଇଛି । ଅଧିକନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଶା ମହାନଗର ନିଗମ ଅଧିନିୟମ 2003 ର ଧାରା 24 (iii) ଅନୁସାରେ 53.29 ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର ଅଞ୍ଚଳର ରାଉରକେଲା ମହାନଗର ନିଗମ (ଆର୍ଏମ୍ସି) ଏହା ଅଧିନରେ ଥିବା ନାଳ ନର୍ଦ୍ଦମାର ବିନ୍ୟାସ ଓ ପରିଚାଳନା କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇବା ଉଚିତ୍ । ସେହିପରି ଓଏସ୍ପିସିବିରୁ ପୂର୍ବ ସିଟିଓ ସହିତ ପରିମଳ ଉପଚାର ପ୍ଲାଣ୍ଟ (ଏସ୍‌ଟିପି) ସ୍ଥାପନ ଓ ବିଶୋଧିତ ନିସୃତ ଦୂଷିତ ଜଳ ଜଳାଶୟକୁ ବା ସ୍ଥଳ ଭାଗକୁ ନିଷ୍କାସନ ପାଇଁ ୟୁଏଲ୍‌ବିଗୁଡ଼ିକ ମୁଖ୍ୟତଃ ଦାୟୀ । ମାନ୍ୟବର ଏନ୍‌ଜିଟିଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ଅନୁସରଣ କରି ଓଏସ୍ପିସିବି (ଫେବୃଆରୀ 2018/ଡିସେମ୍ବର 2019) ରେ ୟୁଏଲ୍‌ବି ଗୁଡ଼ିକୁ 100 ପ୍ରତିଶତ ନାଳନର୍ଦ୍ଦମାର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ପାଇଁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2020 ସୁଦ୍ଧା ଏସ୍‌ଟିପି ବସାଇବାକୁ ପ୍ରେରିତ କରିଥିଲା ।

ସୁପରିଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ, ସବ୍‌ଡିଭିଜନାଲ ହସ୍ପିଟାଲ୍, ବଣେଇ ଅଡିଟକୁ ଦେଇଥିବା ତଥ୍ୟ ଅନୁସାରେ 2016-20 ଅବଧିରେ ବଣେଇରେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀର ପ୍ରଦୂଷିତ ଜଳ ବ୍ୟବହାର ଫଳରେ ସବ୍‌ଡିଭିଜନାଲ ହସ୍ପିଟାଲରେ 1,100 ବୃକକ୍ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ରୋଗର ଚିକିତ୍ସା କରିଥିଲା ଯାହା ବଣେଇ, ରାଉରକେଲା ମହାନଗର ନିଗମ (ଆର୍ଏମ୍ସି) ଏବଂ ରାଉରକେଲା ଷ୍ଟିଲ୍ ପ୍ଲାଣ୍ଟ (ଆର୍ଏସ୍ପି) ର ଡାଉନ୍‌ଷ୍ଟ୍ରିମ୍‌ରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏପ୍ରକାର ଜଳ ପ୍ରଦୂଷଣର କାରଣ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁଚ୍ଛେଦରେ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଛି ।

3.3.1 ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥା ଓ ମହାନଗର ନିଗମ ଦ୍ୱାରା ଜଳ ପ୍ରଦୂଷଣ

3.3.1.1 ନଥିପତ୍ର ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାପଡ଼ିଲା ଯେ, ଜଳ (ପିସିପି)ର ଧାରା 1974 ଅଧିନରେ ଥିବା ଓଏସ୍ପିସିବି ଦ୍ୱାରା ରାଉରକେଲା ଇସ୍ପାତ କାରଖାନାକୁ ସିଟିଓ ପ୍ରଦାନ (ଅକ୍ଟୋବର 2017) କରାଯାଇଥିଲା ଯାହାକି ମାର୍ଚ୍ଚ 2018 ଯାଏ ବଳବତ୍ତର ଥିଲା । ସିଟିଓର ସର୍ତ୍ତ ମୁତାବକ, ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥା ସିଟିଓର ବୈଧ ରଖିବାକୁ ସର୍ତ୍ତାବଳୀଗୁଡ଼ିକୁ ପାଳନ କରିବାର ଥିଲା । ସିଟିଓର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିକରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଲାଗୁନ[48]ର ପ୍ରବାହର ପ୍ଲାବନ ପୁନଃ ପରିସଂଚରଣ କରିବା, ଶୂନ୍ୟ ତରଳ ନିଷ୍କାସନ[49] (ଜେଡ୍ଏଲ୍‌ଡି) ର ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ସିଟିଓ ଜାରି ହେବାର ଏକ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ସମୟ ସୀମା ଓ ଆକଳନ ମୂଲ୍ୟ ଦେବାର ଥିଲା । ସର୍ତ୍ତପୂରଣ ନକରି ଜୁଲାଇ 2016 ରୁ ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥା ଅଶୋଧିତ ଜଳ ପ୍ଲାଣ୍ଟର ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ୟୁନିଟରୁ ଭୂ-ପୃଷ୍ଠ ରନ୍ ଅପ୍ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ନହୋଇ ଆର୍ଏସ୍ପିର ଗୁରାଡିହି ନଳା ମୁଖ୍ୟ ମୁହାଣ ଦେଇ ଲାଗୁନ୍‌କୁ ନିଷ୍କାସିତ ହେଉଥିଲା ଓ ଲାଗୁନରେ ପ୍ଲାବନ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀରେ ପଡ଼ି ଏହାର ଡାଉନ୍‌ଷ୍ଟ୍ରିମ୍‌ର ଜଳକୁ ନିମ୍ନମାନର କରୁଥିଲା ।

ସହମତି ସର୍ତ୍ତର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ସତ୍ତ୍ୱେ. ସିଟିଓ ମାର୍ଚ୍ଚ 2018 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2019 ମଧ୍ୟରେ ନବୀକରଣ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏଥିସହିତ ସର୍ତ୍ତ ଥିଲା ଯେ ଶିଳ୍ପଟି ଜେଡ୍ଏଲ୍‌ଡି କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଦିଗରେ ସମୟ ସୀମା କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା ପ୍ରଦାନ କରିବେ । ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀର ଜଳ ଗୁଣବତ୍ତା ନିମ୍ନମାନର ହେବାକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ଠିକ୍ ସମୟରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ କରିବାକୁ ଆକଳନ ମୂଲ୍ୟ ଅପ୍ରେଲ 2018 ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ସର୍ତ୍ତ ରଖାଗଲା । ଓଏସ୍ପିସିବି ବାହ୍ମଣୀ ନଦୀ ଜଳରେ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ଫ୍ଲୋରାଇଡ୍‌ର ସାନ୍ଦ୍ରତା ଯୋଗୁଁ ଶିଳ୍ପକୁ କାରଣ ଦର୍ଶାଅ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରିଥିଲେ (ଜୁଲାଇ 2019)ଏବଂ ଡିସେମ୍ବର 2020 ସୁଧା ଜେଡ୍ଏଲ୍‌ଡିର କାର୍ଯ୍ୟନ୍ୱୟନ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ (ଅଗଷ୍ଟ 2019) ଦେଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ, ନିୟମିତ ଭାବରେ ସିଟିଓର ନବୀକରଣ ହେଉଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଶିଳ୍ପଟି ଜେଡ୍ଏଲ୍‌ଡି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ (ଜାନୁଆରୀ 2022) କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଛି । ରାଉରକେଲା ଷ୍ଟିଲ ପ୍ଲାଣ୍ଟ ଜେଡ୍ଏଲ୍‌ଡି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନକରିବାରୁ ପାଞ୍ଚଟି ବହିର୍ଗମନ ପଥରେ[50] ଅତ୍ୟଧିକ ମାତ୍ରାରେ ଫ୍ଲୋରାଇଡର ସାନ୍ଦ୍ରତା ମିଳିଥିଲା ଯାହାର ମାତ୍ରା 2.6 ଏମ୍‌ଜି/ଏଲ୍ (130 ପ୍ରତିଶତ) ରୁ 17 ଏମ୍‌ଜି/ଏଲ୍ (850 ପ୍ରତିଶତ) ଯେଉଁଠିକି ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ସ୍ତର 2.0

---

48 ତରଳ ପଦାର୍ଥ ଧାରଣ କରିବା ପାଇଁ ଜଳ ନିକାୟ ଚିହ୍ନଟ

49 ଶୂନ୍ୟ ତରଳ ନିଷ୍କାସନ ହେଉଛି ବିଶୋଧିତ ବର୍ହିସ୍ରୋତର ପୁନଃ ପରିସଞ୍ଚଳନ ପ୍ରଣାଳୀ ଯାହା ଆର୍ଏସ୍ପି ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥାପନା ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଯାହାଦ୍ୱାରା ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀ ମଧ୍ୟକୁ ବର୍ହିସ୍ରୋତର ନିଷ୍କାସନକୁ ଏଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଇପାରିବ ଏବଂ ତରଳ ବହିସ୍ରୋତର ଶୂନ୍ୟ ତରଳ ନିଷ୍କାସନ ଅନୁରକ୍ଷଣ କରିପାରିବେ ।

50 ଆଉଟ୍‌ଫଲ୍ ସଂଖ୍ୟା. 3 (ବିସ୍ଫୋରଣ ଚୁଲା(ବିଏଫ୍), କୋକ୍ ଓଭାନ୍ ଏବଂ ଉପ-ଉତ୍ପାଦ ବର୍ହିସ୍ରୋତ), ଆଉଟ୍‌ଫଲ୍ ସଂଖ୍ୟା-1 (ଭସ୍ମୀକରଣ ପ୍ଲାଣ୍ଟର ଆଉଟ୍ ଲେଟ୍-2, ଷ୍ଟିଲ୍ ମାଲ୍ଟିଙ୍ଗ୍ ସପ୍-2, ଏବଂ ସିଣ୍ଟର ପ୍ଲାଣ୍ଟ୍-2); ବିଏଫ୍-5 ର ଜୈବିକ ଅମ୍ଳଜାନ ଚାହିଦା ଆଉଟ୍‌ଲେଟ୍ ଏବଂ ବିଏଫ୍-4 ର କ୍ଲାରିଫାୟାର ଆଉଟ୍‌ଲେଟ୍)

ଏମ୍‌ଜି/ଏଲ୍ ଥିଲା । ସେହିପରି, ଜୈବିକ ଅମ୍ଳଜାନ ଚାହିଦା (ବିଓଡି) ବର୍ହିଗମନରେ, ଆବଶ୍ୟକୀୟ ମାତ୍ରା 0.2 ଏମ୍‌ଜି/ଏଲ୍ ଥିବା ବେଳେ ସିଆନାଇଡ୍‌ର ସାନ୍ଦ୍ରତା 3.6 ଏମ୍‌ଜି/ଏଲ୍ (1,800 ପ୍ରତିଶତ) ରହିଥିଲା, ଯାହାଫଳରେ ଗୁରାଡି ନଳାରେ ଫ୍ଲୋରାଇଡର ଅତ୍ୟଧିକ ସାନ୍ଦ୍ରତା ଘଟାଇଥିଲା, ପରିଣାମ ସ୍ୱରୁପ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀ ପ୍ରଦୂଷିତ କରିଥିଲା । ତେଣୁ, 2018-20 ଅବଧିରେ ପାନପୋଷ ଡାଉନ୍‌ଷ୍ଟ୍ରିମ୍ (ଦେଓଗାଁ), ରାଉରକେଲା ଡାଉନ୍‌ଷ୍ଟ୍ରିମ୍ ଓ ଗୁରାଡିନାଳ ଠାରେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀରେ ଫ୍ଲୋରାଇଡ୍‌ର ସାନ୍ଦ୍ରତା ଭୂପୃଷ୍ଠ ଜଳ ସହ୍ୟ କରିବାର ମାତ୍ରା ଠାରୁ 1.5 ଏମ୍‌ଜି/ଏଲ୍ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ଥିଲା । ମାର୍ଚ୍ଚ 2018 ରୁ ଓଏସ୍‌ପିସିବି ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ସତ୍ତ୍ୱେ ଆର୍‌ଏସ୍‌ପି, ଜେଡ୍‌ଏଲ୍‌ଡି ମଇ 2022 ସୁଦ୍ଧା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିନଥିଲା । ଅନୁପାଳନ ନ କରିବା ଯୋଗୁଁ କୌଣସି ଦଣ୍ଡବିଧାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

ଉତ୍ତରରେ ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ମଇ 2022) ଯେ ରାଉରକେଲା ଇସ୍ପାତ କାରଖାନା (ଆରଏସପି) ବର୍ହିଗମନ ପଥ ନଂ-7 ସେରେଜ ଟ୍ରିଟମେଣ୍ଟ ପ୍ଲାଣ୍ଟର ସଂସ୍ଥାପନ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ କୋଲଡ ଟ୍ରାୟାଲ ଓ ପରୀକ୍ଷଣ ଚାଲୁ ରହିଥିଲା । 31 ଅଗଷ୍ଟ 2022 ସୁଦ୍ଧା ବିଓଡି ପ୍ଲାଣ୍ଟ ଶେଷ ହେବାର ଥିଲା । ଜେଡ୍‌ଏଲ୍‌ଡିର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାରେ ବିଳମ୍ବ ଆଦୌ ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ ଯେହେତୁ ଆରଏସପିର 5ଟି ବର୍ହିଗମନ ପଥରେ ସାନ୍ଦ୍ରତା ଫ୍ଲୋରାଇଡ୍ (130-850 ପ୍ରତିଶତ) ଓ ସାଇନାଇଡ (1800 ପ୍ରତିଶତ) ଜମା ହେଉଥିଲା ଯାହାକି ବହୁତ ଅଧିକ ଥିଲା । ଫ୍ଲୋରାଇଡ୍ ସ୍ତରର ସାନ୍ଦ୍ରତା ପାନପୋଷ ଅପ୍‌ଷ୍ଟ୍ରିମ୍ (ଦେଓଗାଁ), ରାଉରକେଲା ଡାଉନଷ୍ଟ୍ରିମ୍ ଓ ଗୁରାଡି ନାଳ ଠାରେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀରେ ଭୂପୃଷ୍ଠ ଜଳ ସହ୍ୟ କରିବାର ସୀମା 1.5 ଏମଜି/ଏଲ ଠାରୁ ଅଧିକ ଥିଲା ଯାହାକି ସୁନ୍ଦରଗଡ ଜିଲ୍ଲାର ବିଭିନ୍ନ ସହରାଞ୍ଚଳକୁ ଜଳଯୋଗାଣ କରୁଛି । ଓଏସ୍‌ପିସିବି ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଲାଗୁ କରିବାରେ ଏବଂ ଜଳ (ପିସିପି) ଧାରା 1974 ର ପରିଚ୍ଛେଦ 41 ଅନୁସାରେ କୌଣସି ଦଣ୍ଡବିଧାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା ।

3.3.1.2 ଆର୍‌ଏମସି ଏବଂ ଆରଓ, ଓଏସପିସିବି ରାଉରକେଲାର ନଥିପତ୍ର ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ, ଜିଲ୍ଲାର ସମସ୍ତ ଚାରିଟି ଯାକ ୟୁଏଲ୍‌ବି[51] ଓଏସପିସିବି (ଫେବୃୟାରୀ 2018 ଏବଂ ଡିସେମ୍ବର 2019) ନିର୍ଦ୍ଦେଶମାନ ପାଳନ କରିବାରେ ଅସଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି ଓ ଅଶୋଧିତ ନଳାପାଣି ନଦୀକୁ ପ୍ରବାହିତ କରି ଜଳ ପ୍ରଦୁଷଣ କରାଇଛନ୍ତି ଯାହା ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଗଲା :

(i) ***2011*** ଜନଗଣନା ଅନୁସାରେ ରାଉରକେଲା ମହାନଗର ନିଗମ ପରିସରରେ 69,609 ଟି ପରିବାରରେ ଜନସଂଖ୍ୟା 3,09,689 ଥିଲା ଏବଂ ଦୈନିକ 40 ମିଲିୟନ ଲିଟର (ଏମ୍‌ଏଲ୍‌ଡି) ମଇଳା ପାଣି ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା । 40 ଏମ୍‌ଏଲ୍‌ଡି ପାଇଁ ଏସ୍‌ଟିପିର ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲୁ ରହିଥିଲା (ଜାନୁଆରୀ 2021) । ଏସ୍‌ଟିପିର କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ ଭାରାର୍ପଣ ପରୀକ୍ଷା ମୂଳକ ଭାବେ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରାଥମିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଯୋଜନା ଅଧିନରେ 12,000 ପରିବାର ମଧ୍ୟରୁ ମାତ୍ର 48ଟି ଯାହାକି 0.4 ପ୍ରତିଶତ ସେରେଜ ନେଟୱାର୍କରେ ସଂଯୋଗ ହୋଇପାରିଥିଲା (ଜାନୁଆରୀ 2021) ।

ଏସ୍‌ଟିପି ସ୍ଥାପନ ନକରିବାରୁ ଆର୍‌ଏମ୍‌ସି, ଅଶୋଧିତ ନଳାପାଣି ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଓ କୋଏଲ ନଦୀକୁ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ[52] ଛାଡି ଦେଉଛି ଫଳରେ ଜଳ ପ୍ରଦୁଷଣ ହେଉଛି । ଆର୍‌ଓଙ୍କର ବର୍ଜ୍ୟ ଜଳର ବିଶ୍ଳେଷଣ ରିପୋର୍ଟରୁ ଅବଲୋକନ କରାଗଲା ଯେ, ଅଗଷ୍ଟ 2016 ରୁ ଡିସେମ୍ବର 2017 ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ମୋଟ ନିଲମ୍ବିତ କଠିନ ବସ୍ତୁ (ଟିଏସ୍‌ଏସ), ତେଲ ଓ ଗ୍ରିସ୍ (ଓଏଣ୍ଡ ଜି), ଜୈବ ଅମ୍ଳଜାନ ଚହିଦା (ବିଓଡି)ର ସ୍ତର ଯଥାକ୍ରମେ 220 ଏମ୍‌ଜି/ଏଲ୍ (220 ପ୍ରତିଶତ), 21.5 ଏମ୍‌ଜି/ଏଲ୍ (215 ପ୍ରତିଶତ) ଓ 305 ଏମ୍‌ଜି/ଏଲ୍ (1,017 ପ୍ରତିଶତ) ଯାହାକି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିମାପ ଯଥାକ୍ରମେ 100 ଏମ୍‌ଜି/ଏଲ୍, 10 ଏମ୍‌ଜି/ଏଲ୍ ଓ 30 ଏମ୍‌ଜି/ଏଲ୍ ରହିବାର ଥିଲା ଏବଂ ନଭେମ୍ବର 2017 ରୁ ଅବଶିଷ୍ଟ ଅବଧି ପାଇଁ ଆର୍‌ଓଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇନଥିଲା ।

---

[51] ରାଉରକେଲା ମହାନଗର ନିଗମ (ଆର୍‌ଏମ୍‌ସି), ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ମୁନିସିପାଲିଟି, ବୀରମିତ୍ରପୁର ମୁନିସିପାଲିଟି ଏବଂ ରାଜଗାଙ୍ଗପୁର ମୁନିସିପାଲିଟି

[52] ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀର ନିଷ୍କାସନ ପଏଣ୍ଟ (ତାରକେରା, ବାଲୁଘାଟ ଏବଂ ପାନପୋଷ), କୋଏଲ (ଜେଲିଙ୍ଗ ବିହାର ନିକଟସ୍ଥ ଛେଣ୍ଡ୍ କଲୋନୀ)

ବ୍ରାହ୍ମଣୀ, ଶଂଖ ଓ କୋଇଲି ନଦୀର ଅନୁକୂଳ ସ୍ରୋତ (ୟୁ/ଏସ) ଓ ପ୍ରତିକୂଳ ସ୍ରୋତ (ଡିଏସ୍)[53]ର ବାର୍ଷିକ ଜଳନମୁନା ପରୀକ୍ଷା (2016-19) ବହୁ ପରିମାଣରେ ଭ୍ରାନ୍ତିକର ଯେଉଁଥିରେ ସମୁଦାୟ କଲିଫର୍ମ (ଟିସି)[54] ମାତ୍ରାର ସ୍ତର 6,782 ରୁ 47,558 ଏମ୍‌ପିଏନ୍/ 100 ମିଗ୍ରା/ଏଲ୍[55] ଥିଲା ଯେଉଁଠି ଆବଶ୍ୟକ ପରିମାପ 5,000 ଏମପିଏନ୍/100 ଏମ୍‌ଜି/ଏଲ୍ ସମସ୍ତ ନିର୍ଗମନ ସ୍ଥଳରେ ରହିବା କଥା । ଅଶୋଧିତ ଘରୋଇ ବର୍ଜ୍ୟ ଜଳ / ମଇଳା ପାଣି ନଦୀ ମଧକୁ ଛାଡ଼ିବା ଫଳରେ ନଦୀର ଅନୁକୂଳ ଓ ପ୍ରତିକୂଳ ସ୍ରୋତରେ ଟିସିର ମାତ୍ରା ଅଧିକ ଦେଖାଦେଇଥିଲା ।

ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀ ମଧକୁ ତାରକେରା ଘାଟ, ବାଲୁ ଘାଟ ଓ ପାନପୋଷ ଘାଟ ଏବଂ କୋଏଲ ନଦୀର ପ୍ରଧାନ ପାଲି ଅଞ୍ଚଳ ଠାରେ ଅଶୋଧିତ ନଳାପାଣି ନିଷ୍କାସନର ସତ୍ୟାସତ୍ୟ ଅଡିଟ୍ ମିଳିତ ସରଜମିନ ତଦନ୍ତ (06 ଜାନୁଆରୀ 2021) ସମୟରେ ପ୍ରମାଣିତ କରିଥିଲା ।

ଫଟୋ ସଂଖ୍ୟା-1 ତାରକେରା ଘାଟଠାରେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀ

ଫଟୋ ସଂଖ୍ୟା-2 ପ୍ରଧାନ ପଲ୍ଲୀ ଅଞ୍ଚଳରେ କୋଏଲ ନଦୀ

ଉତ୍ତରରେ ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ମଇ 2022) ଯେ ଜଳ (ପିସିପି) ଧାରା 1974 ର ଉଲଂଘନ ଯୋଗୁଁ ରାଉରକେଲା ମହାନଗର ନିଗମ (ଆରଏମସି) କୁ ଏସଟିପି ସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ଏବଂ ତାରକେରା ଘାଟ, ବାଲୁଘାଟ ଓ ପାନପୋଷ ଠାରେ ଅଶୋଧିତ ନଳାପାଣି ନଛାଡିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ ଗତ ଚାରି ବର୍ଷରେ ଆର୍‌ଏମ୍‌ସିକୁ ଆଦେଶ ଜାରି କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଆର୍‌ଏମ୍‌ସି ଦ୍ୱାରା କୋଣସି ଏସ୍‌ଟିପି ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇ ନାହିଁ ଯାହାକି ଓଏସପିସିବି ପକ୍ଷରୁ ମନିଟରିଂର ବିଫଳତା ଓ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିର ଅଭାବ ଦର୍ଶାଉଛି ।

(ii) ***2011*** ଜନଗଣନା ଅନୁଯାୟୀ ଅନ୍ୟ ତିନୋଟି ୟୁଏଲ୍‌ବି[56] ଗୁଡ଼ିକରେ 24,369 ପରିବାର ସହିତ 1,29,815 ଜନସଂଖ୍ୟା ଥିଲା । ଏହି ୟୁଏଲବି ଗୁଡିକ ବର୍ଜ୍ୟଜଳ ଉତ୍ପାଦ ପରିମାଣ ଏବଂ ଏହାର ଭଲ୍ୟୁମେଟ୍ରିକ୍ ନିଷ୍କାସନ ହିସାବ କରୁନାହାଁନ୍ତି, କେବଳ ବୀରମିତ୍ରପୁର ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି ଯିଏକି ଦୈନିକ 3,199 କିଲୋଲିଟର (କେଏଲ୍‌ଡି) ଅଶୋଧିତ ବର୍ଜ୍ୟଜଳ ବ୍ରାହ୍ମଣମରା ନାଳକୁ ଛାଡୁଥିଲା । ଏହି ୟୁଏଲ୍‌ବି ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଏସ୍‌ଟିପି ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇନଥିଲା ଫଳରେ ଅଶୋଧିତ ବର୍ଜ୍ୟଜଳ ଜଳାଶୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ଓ ଖୋଲା ସ୍ଥାନକୁ ଛଡ଼ାଯାଇଥିଲା । ଯଦିଓ ଏହି ୟୁଏଲ୍‌ବି ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି ଯିଏକି ଏସ୍‌ଟିପିର ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ସମ୍ମତି (ସିଟିଇ) ଅନୁଦାନ ପାଇଁ ଏକ ଦରଖାସ୍ତ ପଠାଇଥିଲେ (ଜୁନ୍ 2020) ।

ଅକ୍ଟୋବର 2014 ଠାରୁ ଫେବୃଆରୀ 2020 ଅବଧିରେ ଟିଏସ୍‌ଏସ୍, ବିଓଡି ଓ ଓଆଣ୍ଡଜି ଇତ୍ୟାଦିର ମୂଲ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥିଲା ଯାହାକି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମାନକ 100 ଏମ୍‌ଜି/ଏଲ୍, 30 ଏମ୍‌ଜି/ଏଲ୍ ଓ 10 ଏମ୍‌ଜି/ଏଲ୍ ସ୍ଥାନରେ ଯଥାକ୍ରମେ 110 ରୁ 178 ଏମ୍‌ଜି/ଏଲ୍ (110 ରୁ 178 ପ୍ରତିଶତ) 32 ରୁ 320 ଏମ୍‌ଜି/ଏଲ୍ (107 ରୁ 1,067 ପ୍ରତିଶତ) ଏବଂ 11 ରୁ 18 ଏମ୍‌ଜି/ଏଲ୍ (110 ରୁ 180 ପ୍ରତିଶତ) ଥିଲା । ଏହା ମଧ ଦେଖାଗଲା ଯେ ଡିସେମ୍ବର 2018 ପରେ ରାଜଗାଙ୍ଗପୁର ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟିର ଯାଞ୍ଚ ଓ

---

53 ବଣେଇଗଡ଼, ପାନପୋଷଠାରେ ପ୍ରତିକୂଳ ଏବଂ ଅନୁକୂଳ ସ୍ରୋତ, ରାଉରକେଲା ଅନୁକୂଳ ସ୍ରୋତ, ଅଟାଘାଟ ଏବଂ ବିର୍ତୋଲା ଠାରେ ଅନୁକୂଳ ସ୍ରୋତ, ଶଙ୍ଖ ପ୍ରତିକୂଳ ସ୍ରୋତ (ଶଙ୍ଖ) ଏବଂ କୋଏଲ୍ ପ୍ରତିକୂଳ ସ୍ରୋତ (କୋଏଲ)

54 ସମୁଦାୟ କଲିଫର୍ମରେ ଜୀବାଣୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଯାହାକି ଜଳରେ ମିଳିଥାଏ ଏବଂ ମାନବ ଏବଂ ପଶୁ ମାନଙ୍କ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଏ ।

55 ଏମ୍‌ପିଏନ୍/100 ଏମ୍‌ଏଲ୍ = ପ୍ରତି ଶହେ ମିଲି ଲିଟରରେ ସର୍ବାଧିକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା

56 ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟ୍, ବୀରମିତ୍ରପୁର ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି ଏବଂ ରାଜଗାଙ୍ଗପୁର ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି

ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ କରିନଥିଲେ । ତେଣୁ, ମାର୍ଚ୍ଚ 2020 ସୁଦ୍ଧା ଶତ ପ୍ରତିଶତ ନର୍ଦ୍ଦମାର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଥିଲା ଯେହେତୁ ୟୁଏଲ୍‌ବି ଗୁଡ଼ିକ ବାରମ୍ବାର ଅଣ ଉପଚାରିତ ଦୂଷିତ ଜଳ ଜଳାଶୟ ମଧ୍ୟକୁ ପ୍ରବାହିତ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଜଳ ପ୍ରଦୂଷଣର କାରଣ ହେଲା ।

ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ମଇ 2022) ଯେ ୟୁଏଲ୍‌ବି ମାନଙ୍କୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2020 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶତପ୍ରତିଶତ ନର୍ଦ୍ଦମାର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଲକ୍ଷ୍ୟର ଅଣ ସଫଳତା ଯୋଗୁଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା । ଏପରିକି ଅବସ୍ଥା ଏମିତି ରହିଲା ଯେ ୟୁଏଲ୍‌ବି ଗୁଡ଼ିକ ବାରମ୍ବାର ଅଶୋଧିତ ମଇଳା ପାଣି ଜଳାଶୟ ମଧ୍ୟକୁ ପ୍ରବାହିତ କରିବା ଯୋଗୁଁ ଜଳ ପ୍ରଦୂଷଣର କାରଣ ହେଲା । ଗତ ଚାରି ବର୍ଷ ହେଲା ୟୁଏଲ୍‌ବିଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା ଜାରି କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ୟୁଏଲ୍‌ବି ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଏସ୍‌ଟିପି ନିର୍ମାଣ ହୋଇନଥିଲା, ଯାହା ନଦୀ ଜଳର ପ୍ରଦୂଷଣକୁ କମାଇବା ପାଇଁ ମନିଟରିଂର ବିଫଳତା ଓ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିର ଅଭାବକୁ ଦର୍ଶାଇଛି ।

3.4 କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ପରିଚାଳନା

ପରିବେଶ, ଜଙ୍ଗଲ ଏବଂ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଜାରି (ଅପ୍ରେଲ 2016) କରାଯାଇଥିବା କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ନିୟମ, 2016 କୁ ଲାଗୁ କରିବା ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ଦ୍ୱାରା କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଢାଞ୍ଚା ପ୍ରଦାନ କରେ । ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ରାଜ୍ୟରେ ନଗର ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗ ଏକ ରାଜ୍ୟ ନୀତି ଏବଂ କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା (ଏସ୍‌ଡବ୍ଲୁଏମ୍) ରଣନୀତି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଶାସନ ସଂସ୍ଥା ଗୁଡ଼ିକ ରାଜ୍ୟ ନୀତି ଏବଂ ରଣନୀତି ଅନୁଯାୟୀ ଏକ କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର ଥିଲା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଅଧୀନରେ କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ପରିଚାଳନାର ଦାୟିତ୍ୱ ନ୍ୟସ୍ତ ଥିଲା । ଅଡିଟ୍, ରାଉରକେଲା ମହାନଗର ନିଗମର କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ରେକର୍ଡଗୁଡ଼ିକ ଯାଞ୍ଚ କରିବା ସମୟରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅଭାବ ଗୁଡ଼ିକ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲା ।

3.4.1 କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ଯୋଜନାର ପ୍ରସ୍ତୁତି ନ କରିବା ଏବଂ ରଣନୀତିର ଅନିୟମିତ କାର୍ଯ୍ୟ

କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ରାଜ୍ୟ ନୀତି ଏବଂ ରଣନୀତି ବିଜ୍ଞପ୍ତି ତାରିଖ ଠାରୁ ଛଅ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଏବଂ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ମ୍ୟୁନିସିପାଲ କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ଯୋଜନା (ଏମ୍‌ଏସ୍‌ଡବ୍ଲୁଏମ୍) ଅନୁଯାୟୀ ସାତପାଦ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଗ୍ରହଣ କରି ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଶାସନ ସଂସ୍ଥା ଗୁଡ଼ିକ କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ରେକର୍ଡଗୁଡ଼ିକର ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାପଡ଼ିଛି ଯେ ଯଦିଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ସହରୀ ପରିମଳ ନୀତି ଏବଂ ରଣନୀତି ଡିସେମ୍ବର 2016 ରେ ସୂଚିତ କରିଥିଲେ, ରାଉରକେଲା ମହାନଗର ନିଗମ ମ୍ୟୁନିସିପାଲ କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନଥିଲେ (ଜାନୁଆରୀ 2021) । ରାଉରକେଲା ମହାନଗର ନିଗମ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ (ଜୁନ୍ 2017) ସହର ପରିମଳ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟ (ସିଏସ୍‌ଟିଏଫ୍) ପରିମଳ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଏଜେନ୍ସି (ଏସ୍‌ଆଇଏ) ଅର୍ଥାତ୍ ଆର୍‌ଏମ୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ସହର ପରିମଳ ଯୋଜନା (ସିଏସ୍‌ପି) କୁ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ । ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇଥିବା ତ୍ରୁଟି ଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି:

- ଏଚ୍‌ଆଣ୍ଡୟୁଡି ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ସିଏସ୍‌ଟିଏଫ୍ ପାଇଁ ଜାରି କରାଯାଇଥିବା (ଅପ୍ରେଲ 2017) ସନ୍ଦର୍ଭ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ, ସିଏସ୍‌ଟିଏଫ୍ ବୈଠକ ମାସରେ ଥରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେବାର ଥିଲା । ତେବେ 2017-20 ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ 34 ଟି ଆବଶ୍ୟକତା ଥିବାବେଳେ କେବଳ ଦୁଇଟି ବୈଠକ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା ।

- 2017-18 ରେ 40 ଟି ୱାର୍ଡ ମଧ୍ୟରୁ 18ଟି ରେ ଗୃହ ରୁ ଗୃହ (ଡି2ଡି) ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ(ଏମ୍‌ଏସ୍‌ଡବ୍ଲୁ) ର ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ସିଏସ୍‌ପିରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ 2018-20 ପାଇଁ କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ, 2017-18 ସିଏସ୍‌ପିରେ 123.7 ଟିପିଡି ଅନୁମାନିତ

ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଉତ୍ପାଦନ ଥିବାବେଳେ କେବଳ 102 ଟନ୍ ଦୈନିକ (ଟିପିଡି) ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ଯୋଜନା କରାଯାଇଥିଲା ।

ଅଡିଟ୍ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତକଲେ (ମଇ 2022) ଯେ 2016-17 ଏବଂ 2018-19 ରୁ 2020-21 ବର୍ଷ ଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ରିପୋର୍ଟ ଆଞ୍ଚଳିକ ଅଧିକାରୀ (ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ) ରାଉରକେଲାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ବିଭାଗ ତରଫରୁ ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ଉପଯୁକ୍ତ ପରିଚାଳନାକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାରେ ବିଫଳତାକୁ ସୂଚିତ କରେ । ତେବେ ବିଭାଗ ଆରଏମ୍‌ସି ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଛି ।

3.4.2 ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ଅନୁପଯୁକ୍ତ ପୃଥକୀକରଣ, ସଂଗ୍ରହ, ସଂରକ୍ଷଣ ଏବଂ ପରିବହନ

ଏମ୍‌ଏସ୍‌ଡବ୍ଲୁଏମ୍‌ର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 1.4.5.10 ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ (ଅପ୍ରେଲ 2019) ଅନୁଯାୟୀ, ୟୁଏଲ୍‌ବି ମାନେ 30 ମଇ 2019 ସୁଦ୍ଧା 100 ପ୍ରତିଶତ ଗୃହରୁ ଗୃହ (ଡି2ଡି) ପୃଥକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସଂଗ୍ରହ ହାସଲ କରିବା ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଥିଲା । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକୃତ ଏସଡବ୍ଲୁଏମ୍ ଉପରେ ଷ୍ଟାଣ୍ଡାର୍ଡ ଅପରେଟିଂ ପ୍ରକ୍ରିୟା (ଏସ୍‌ଓପି) ଜାରି କରାଯାଇଥିବା (ଜୁଲାଇ 2019) ଅନୁଯାୟୀ ଆରଏମ୍‌ସି 40 ଟି ୱାର୍ଡ ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ସାତଟି ୱାର୍ଡରେ 100 ପ୍ରତିଶତ ଡି2ଡି ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ଯାନର ଏବଂ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ଚୂଡ଼ାନ୍ତ କରିଥିଲେ (ଅଗଷ୍ଟ 2019) । ଅଧିକନ୍ତୁ, ଡି2ଡି ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ସମସ୍ତ ନଅଟି ବ୍ୟାଟେରୀ ପରିଚାଳିତ ଯାନ 11.25 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ବିନିମୟରେ କ୍ରୟ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2020) କରାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମାନବ ସମ୍ବଳ ବିନିଯୋଗ ଅଭାବରୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ କରା ନଯାଇ ଅଦରକାରୀ ଭାବରେ ରଖାଯାଇଥିଲା । ଏହିପରି, ଜାନୁଆରୀ 2021 ସୁଦ୍ଧା ପୃଥକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ମାତ୍ର 17 ପ୍ରତିଶତ ଡି2ଡି ବ୍ୟାଟେରୀ ଚାଳିତ ଯାନ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ମାଧ୍ୟମରେ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଜାନୁଆରୀ 2019 ରେ ଜାରି ହୋଇଥିବା ମାନ୍ୟବର ଏନଜିଟିର ଆଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ, ଓଡ଼ିଶା ସରକାର 100 ପ୍ରତିଶତ ଶୁଖିଲା ଏବଂ ଓଦା ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଆକାରରେ ଉତ୍ସ ପୃଥକୀକରଣ 15 ଜୁନ୍ 2019 ସୁଦ୍ଧା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ସମସ୍ତ ଜିଲ୍ଲାକୁ ଅପ୍ରେଲ 2019 ରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ମିଳିତ ସରଜମିନ୍ ତଦନ୍ତ (07 ଜାନୁଆରୀ 2021) ସମୟରେ ଏହା ଦେଖାଯାଇଥିଲା ଯେ ଉଭୟ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଏବଂ ସଂଗ୍ରହକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଚେତନତା ଅଭାବରୁ ଗୃହସ୍ଥମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଣପୃଥକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଗୁଡ଼ିକୁ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସଂଗ୍ରହକାରୀଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରୁଥିଲେ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, (ବିପିୟୁଟି) ନିକଟସ୍ଥ ଏମ୍‌ଏସ୍‌ଡବ୍ଲୁ ଡମ୍ପିଂ ୟାର୍ଡରେ ଅନଲୋଡିଂ କରାଯାଉଥିଲା ।

ଫଟୋ ସଂଖ୍ୟା-3 ୱାର୍ଡ ସଂଖ୍ୟା **34**, ଡିଜେଲ କଲୋନୀରେ ଅଣପୃଥକ ଘରୋଇ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସଂଗ୍ରହ

ଟା-**06-01-2021**, ସ୍ଥାନ: ବିପିୟୁଟି ନିକଟସ୍ଥ ଏମ୍‌ଏସଡବ୍ଲୁ ଡମ୍ପିଙ୍ଗ୍ ୟାର୍ଡ, ୱାର୍ଡ **15** ରୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ବିଓଭି (ଓଡି**14**ଡବ୍ଲ**4065**) ଦ୍ୱାରା ଅଣପୃଥକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ଅନ୍‌ଲୋଡିଂ

ଫଟୋ ସଂଖ୍ୟା-4 ବିପିୟୁଟି ନିକଟସ୍ଥ ଏମ୍‌ଏସଡବ୍ଲୁ ଡମ୍ପିଂ ୟାର୍ଡରେ ଅଣପୃଥକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ଅପଲୋଡିଂ

ପୁନଶ୍ଚ, ଟ୍ରାଫିକ୍ ଛକ, ଦୈନିକ ବଜାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମିଳିତ ସରଜମିନ୍ ତଦନ୍ତ (06 ଜାନୁଆରୀ 2021) ସମୟରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ ଆଚ୍ଛାଦିତ ନଥିବା ଦ୍ୱିତୀୟ ଷ୍ଟୋରେଜରେ ଅଣପୃଥକୀକରଣ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଫିଙ୍ଗି ଦିଆଯାଉଥିଲା,

ଯାହାଫଳରେ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ଭାବରେ ପଡ଼ିଥିଲା, ବୁଲା ପଶୁମାନେ ସେ ସବୁକୁ ଖାଉଥିଲେ ଏବଂ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ବିସ୍ତାର ହେଉଥିଲା ।

ଏହାର ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ମଇ 2022) ଯେ ସାର୍ବଜନୀନ ସ୍ଥାନରେ ଥିବା ଦ୍ୱିତୀୟ ଷ୍ଟୋରେଜରେ ଅଣପୃଥକୀକରଣ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପକାଇନଥିବାରୁ ଏବଂ କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ନିୟମର ଉଲ୍ଲଂଘନ ନିମିତ୍ତ ଆରଏମ୍‌ସି, ରାଉରକେଲାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଜାରି କରାଯାଇଛି । ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଜାରି କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ନିୟମ ଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସଠିକ୍ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଉପଯୁକ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇ ନଥିଲା ।

3.4.3 ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣର ବିକେନ୍ଦ୍ରିକରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅଣ-ସଫଳତା

କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ନିୟମ ଅନ୍ତର୍ଗତ ନିୟମ 15 (v) ଏବଂ 22 (7) ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ଏସ୍‌ଓପିର ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ, ନଗର ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଶାସନ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ପରିବେଶ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବକୁ କମ୍ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଅପ୍ରେଲ 2018 ସୁଦ୍ଧା ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକୃତ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ସୁବିଧା ଏବଂ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ରୁ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କାରଖାନା ସସ୍ଥାପନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ନଗର ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗ (ଏଚ୍‌ଆଣ୍ଡୟୁଡି)ରେ ଦେଓଗାଁ ନିକଟସ୍ଥ ତରକେରାଠାରେ ରାଉରକେଲା ମ୍ୟୁନିସିପାଲ କର୍ପୋରେସନ ଏବଂ ରାଉରକେଲା ଇସ୍ପାତ ଉଦ୍ୟୋଗ ମଧ୍ୟରେ ମିଳିତ ଉଦ୍ୟୋଗ ଭିତ୍ତିରେ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କାରଖାନା ସ୍ଥାପନା ନିମନ୍ତେ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ (ନଭେମ୍ବର 2016) । ପରନ୍ତୁ, ରାଉରକେଲା ମ୍ୟୁନିସିପାଲ କର୍ପୋରେସନ ଦ୍ୱାରା ପରବର୍ତ୍ତୀ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକୃତ ଏସ୍‌ଡବ୍ଲୁଏମ୍ ଅଧୀନରେ ବର୍ଜ୍ୟ ବସ୍ତୁ ପକା ଯାଉଥିବା ଜମିକୁ ଶୂନ୍ୟ ନିର୍ଗମନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମାଇକ୍ରୋ କମ୍ପୋଷ୍ଟିଂ କେନ୍ଦ୍ର (ଏମସିସି) ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏକ ଏସଓପି ଜାରି କରିଥିଲେ (ଜୁଲାଇ 2019)। ଏହାକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଡିସେମ୍ବର 2019 ସୁଦ୍ଧା ଏମ୍‌ସିସି ଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ନିମିତ୍ତ ସମସ୍ତ ୟୁଏଲ୍‌ବିକୁ ଜଣାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା (ଅଗଷ୍ଟ 2019) । ଆର୍‌ଏମ୍‌ସି (ଅଗଷ୍ଟ 2019/ଜାନୁଆରୀ 2020) ରେ ଦଶଟି ଏମ୍‌ସିସି ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପ୍ରୋଜେକ୍ଟ ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ 11.85 କୋଟି ଟଙ୍କା ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରିଥିଲେ । ଏପରିକି 3.40 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବା ପରେ ମଧ, ଯଦିଓ ଜାନୁଆରୀ 2021 ସୁଦ୍ଧା ଦଶଟି ମଧ୍ୟରୁ ଆଠଟି ଏମ୍‌ସିସି ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଥିଲା, କୌଣସିଟି ବିଦ୍ୟୁତ୍, ଜଳସଂଯୋଗ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଅଣ-ସଂଯୋଗ ଅଭାବରୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ନଥିଲା (ଜାନୁଆରୀ 2021)। ରେଳ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆପତ୍ତି ନଥିବା ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର (ଏନ୍‌ଓସି) ଜାରି ନ କରିବାରୁ ଗୋଟିଏ ଏମସିସିର ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ନିଆଯାଇ ପାରି ନଥିଲା । ତାରକେରାରେ ଗୋଟିଏ ଏମ୍‌ସିସି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଥିବା ବିଷୟରେ ଆରଏମ୍‌ସି, ରାଜ୍ୟ ମିଶନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ସ୍ୱଚ୍ଛ ଭାରତ ମିଶନ (ସହରାଞ୍ଚଳ) ଜୁଲାଇ 2020 ରେ ଅବଗତ କରିଥିଲେ, ଯଦିଓ ଅଡିଟ୍ ଅବଲୋକନ କଲା ଯେ ମିଳିତ ସରଜମିନ୍ ତଦନ୍ତ (07 ଜାନୁଆରୀ 2021) ସମୟରେ ଏହା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ନଥିଲା ।

ଅଡିଟ୍ ଦ୍ୱାରା ଜାନୁଆରୀ 2021 ରେ ଏ ବିଷୟରେ ସୂଚିତ କରାଯିବା ପରେ, ଆଠଟି ଏମ୍‌ସିସି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଜାନୁଆରୀ 2022 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 53.395 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ କମ୍ପୋଷ୍ଟ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଇ ସେଥିରୁ 21.395 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଏହାର ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ଦର୍ଶାଇଲେ (ମଇ 2022) ଯେ ଆର୍‌ଏମ୍‌ସି, ରାଉରକେଲା ଏବଂ ସଂପୃକ୍ତ ୟୁଏଲବି ଗୁଡ଼ିକୁ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକୃତ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିବା ନିମିତ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଜାରି କରାଯାଇଅଛି ।

3.4.4 ରାଉରକେଲା ମହାନଗର ନିଗମ ଦ୍ୱାରା ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଆୟୋଗକୁ କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ବିଷୟରେ ମନଗଢ଼ା ସୂଚନା ଦାଖଲ

କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ନିୟମ, 2016 ର ନିୟମ 15(ଜେଡ୍‌ବି) ଅନୁଯାୟୀ ସହରାଞ୍ଚଳ ନଗର ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଶାସନ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟ(ଏଆର୍) ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଏବଂ ପ୍ରତି ବର୍ଷ ମଇ 31 ସୁଦ୍ଧା ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଆୟୋଗକୁ ଦାଖଲ କରିବା ଦରକାର।

ରାଉରକେଲା ମହାନଗର ନିଗମ 2016 ଏବଂ 2018 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡକୁ ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟ ଦାଖଲ କରିନଥିଲେ ଏବଂ ଅଣ ଦାଖଲ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା କାରଣ ଦର୍ଶାଅ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ବିପକ୍ଷରେ କୌଣସି ଉତ୍ତର ପ୍ରଦାନ କରିନଥିଲେ। କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ନିୟମରେ ଖିଲାପକାରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ନେବା ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ ନଥିବାରୁ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଆୟୋଗ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲେ । ରାଉରକେଲା ମହାନଗର ନିଗମ ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟ ଦାଖଲ ନ କରି ଥିବା ଯୋଗୁଁ, କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଆୟୋଗକୁ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଆୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ପଠାଯାଇଥିବା ଏକତ୍ରିତ କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ରିପୋର୍ଟ ଉଚିତ୍ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ପ୍ରତିଫଳିତ କରିନାହିଁ। ଆହୁରିମଧ, ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା 2019 ବର୍ଷ ପାଇଁ ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟରୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ ଅଧିକୃତ ସ୍ଥାନରେ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପକାଇବା, 100 ପ୍ରତିଶତ ଗୃହ ରୁ ଗୃହ ସଂଗ୍ରହ, ପୃଥକୀକରଣ ଏବଂ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଭଳି ଭୁଲ ସୂଚନା ରାଉରକେଲା ମହାନଗର ନିଗମ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଆୟୋଗକୁ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଯାହା ସବୁ ଅନୁଚ୍ଛେଦ **3.4.2** ରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । 2019 ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟରେ 2.4 ଟିପିଡି ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ବିଷୟ ତଥ୍ୟ ଉପରେ ଆଧାରିତ ନୁହେଁ କାରଣ ଜାନୁଆରୀ 2021 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ଏମ୍‌ସିସି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ନଥିଲା।

ଅଡିଟ୍ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ମଇ 2022) ଯେ ରାଉରକେଲା ମହାନଗର ନିଗମ, ରାଉରକେଲା ରୁ 2016-18 ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟ ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଥିଲା। ଏହା ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ତଦାରଖ କରିବାରେ ବିଫଳତାକୁ ସୂଚିତ କରେ।

3.4.5 ରାଉରକେଲା ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ଦ୍ୱାରା କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା

ଭାରତ ସରକାର ଦେଶର 100 ଟି ସହରରେ ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ମିଶନ (ଜୁନ୍ 2015) ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ, ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ରାଉରକେଲା (ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାରେ) ଏବଂ ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ଭାବେ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇଥିଲା।

ମୂଳ ଭିତ୍ତିଭୂମି ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ସହର ଏବଂ ଏହାର ନାଗରିକମାନଙ୍କୁ ଏକ ଉତ୍ତମ ଗୁଣବତ୍ତା ଜୀବନ ପ୍ରଦାନ, ଏକ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଏବଂ ନିରନ୍ତର ବିକାଶ ଏବଂ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଦେଖିବାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବା ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ମିଶନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା, ଯାହା ଅନୁକରଣୀୟ ମଡେଲ ପରି ଅନ୍ୟ ଆଶାୟୀ ସହରଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଏକ ମାର୍ଗ ଦର୍ଶକ ପରି କାର୍ଯ୍ୟକରିବ। ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ମିଶନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ 10[57] ଟି ମୂଳ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଉପାଦ ପ୍ରଦାନ କରିଛି ଯାହା ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ (2015-20)ର ମିଶନ ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ସମାପ୍ତ ହେବ। ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟିର ଦଶଟି ଭିତ୍ତିଭୂମି ଉପାଦାନ ମଧ୍ୟରୁ କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ହେଉଛି ମୂଳ ଉପାଦାନ।

ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ, ସହର ସ୍ତରରେ ମିଶନର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଯାନ (ଏସପିଭି) ଦ୍ୱାରା ହେବାର ଥିଲା । ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ବିକାଶ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକର ଯୋଜନା, ଅବଗତି, ଅନୁମୋଦନ, ପାଣ୍ଠି ଯୋଗାଣ କରିବା, କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା, ପରିଚାଳନା ସଂଚାଳନ, ତଦାରଖ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଏସ୍‌ପିଭି କରିବ । ତଦନୁଯାୟୀ, 03 ଅକ୍ଟୋବର 2016 ରେ ରାଉରକେଲା ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ଲିମିଟେଡ୍ (ଆରଏସସିଏଲ) ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା।

[57] ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ମିଶନର ଦଶଟି ମୂଳ ଉପାଦାନ: i) ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଜଳ ଯୋଗାଣ, ii) ନିଶ୍ଚିତ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଯୋଗାଣ iii) ପରିମଳ ସହିତ କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା iv) ଦକ୍ଷ ସହରୀ ଗତିଶୀଳତା ଏବଂ ସାର୍ବଜନୀନ ପରିବହନ v) ସୁଲଭ ଗୃହ, ବିଶେଷ କରି ଗରିବଙ୍କ ପାଇଁ vi) ଦୃଢ଼ ଆଇଟି ସଂଯୋଗ ଏବଂ ଡିଜିଟାଲାଇଜେସନ୍ vii) ସୁଶାସନ, ବିଶେଷ କରି ଇ-ଶାସନ ଏବଂ ନାଗରିକ ଅଂଶଗ୍ରହଣ viii) ସ୍ଥାୟୀ ପରିବେଶ ix) ନାଗରିକଙ୍କ ସୁରକ୍ଷା ଏବଂ ନିରାପତ୍ତା, ବିଶେଷ କରି ମହିଳା, ପିଲା ଏବଂ ବୃଦ୍ଧଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ଏବଂ x) ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଏବଂ ଶିକ୍ଷା

ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ, ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ପ୍ରସ୍ତାବ (ଏସ୍‌ସିପି) କ୍ଷେତ୍ର ବିକାଶ ନିମିତ୍ତ ରଣନିତିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା ତିନୋଟି ଟାଇପୋଲୋଜି ଉପରେ ପର୍ଯ୍ୟବେସିତ ଯଥା (କ) କ୍ଷେତ୍ରର ଉନ୍ନତି (ଖ) ସହର ନବୀକରଣ ଏବଂ (ଗ) ସହର ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ଏବଂ ଅତି କମରେ ଗୋଟିଏ ସହର ଚଉଡ଼ା (ପ୍ୟାନ୍-ସିଟି) ପଦକ୍ଷେପ ଯାହା ଭୌତିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ, ସାମାଜିକ ଏବଂ ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ଭିତ୍ତିଭୂମି ପାଇଁ ସ୍ମାର୍ଟ ସମାଧାନ ପ୍ରୟୋଗ କରେ ।

ଏହା ଦେଖାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯଦିଓ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ଦ୍ୱାରା ରିପୋର୍ଟ ହୋଇଥିଲା ଯାହା 2011 ରୁ 2020 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ରାଉରକେଲା ସହର 1,065 ଟନ୍ କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା, ମାର୍ଚ୍ଚ 2021 ସୁଦ୍ଧା କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ କୌଣସି ପ୍ରକଳ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇ ନଥିଲା । ଫଳସ୍ୱରୂପ, ସମଗ୍ର ଉତ୍ପାଦିତ କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁକୁ ଲ୍ୟାଣ୍ଡଫିଲକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ପୁନଶ୍ଚ, "ସ୍ୱଚ୍ଛ ସର୍ବେକ୍ଷଣ 2021" ଏକ ବାର୍ଷିକ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଯାହା ବିଭିନ୍ନ ବର୍ଗଗୁଡ଼ିକ ଅଧିନରେ ଥିବା ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ଏପରିକି ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ଓ ନଗର ଉନ୍ନୟନ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପରିଷ୍କାର, ପରିଚ୍ଛନ୍ନତା, ପରିମଳ, ଅଳିଆ ମୁକ୍ତ ସହର ଓ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରେ । ଏହା 1-10 ଲକ୍ଷ ଜନସଂଖ୍ୟା ବିଶିଷ୍ଟ ସହର ବର୍ଗରେ ରାଉରକେଲାକୁ ଅଳିଆମୁକ୍ତ ସହର ଭାବରେ 57 ତମ ସ୍ଥାନରେ ରଖିଥିଲା ।

ଦେଶର ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାର ପଦକ୍ଷେପ ସ୍ୱରୂପ ଜାନୁଆରୀ 2018 ରେ ଭାରତ ସରକାର ୟୁଏଲ୍‌ବି ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ 'ଷ୍ଟାରରେଟିଂ' ସିଷ୍ଟମ୍ ପ୍ରଚାଳନ କରିଥିଲେ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମାନକ ଭିତ୍ତିରେ ୟୁଏଲ୍‌ବି କୁ ଏକ ରୁ ପାଞ୍ଚ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରୟାସ ଆଧାରରେ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା ଏବଂ ସହର ଗୁଡିକୁ ଅଳିଆ ମୁକ୍ତ କରିବା ଆଶା କରାଯାଉଥିଲା । ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ୟୁଏଲ୍‌ବିକୁ ସ୍ୱଚ୍ଛ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ଗ୍ରହଣ କରିବା ଦିଗରେ ଉତ୍ସାହିତ କରିବ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଉଥିଲା । ଆହୁରି ମଧ "ଷ୍ଟାରରେଟିଂ" କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଆଖପାଖର ସହର ଗୁଡ଼ିକ ପରିବେଶର ଆବଶ୍ୟକତା ମାନୁଥିବା ଦିଗରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାର ଥିଲା । ରାଉରକେଲା ରାଜ୍ୟର ଏକ ମାତ୍ର ସହର ଥିଲା ଯାହା 'ଏକକ ଷ୍ଟାର' ମାନ୍ୟତା ପାଇଥିଲା ।

ସେହି ଅନୁସାରେ ଅଡିଟରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ରାଉରକେଲା ସ୍ମାର୍ଟସିଟିରେ କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇ ନଥିଲା ।

3.5 ବାୟୋ-ମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା

ବାୟୋ-ମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ (ବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲୁ) ର ସଂଗ୍ରହ, ପୃଥକୀକରଣ, ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ, ଉପଚାର ଓ ନିଷ୍କାସନରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବା ପାଇଁ ବାୟୋ-ମେଡିକାଲ୍ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା (ବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲୁଏମ୍) ନିୟମ, 2016 ପ୍ରଣୟନ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2016 ରେ) କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ନିୟମଗୁଡ଼ିକ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ, ଯେଉଁମାନେ ବାୟୋ-ମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଯେକୌଣସି ରୂପରେ ସୃଷ୍ଟି, ସଂଗ୍ରହ, ଗ୍ରହଣ, ସଂରକ୍ଷଣ, ପରିବହନ, ଉପଚାର, ନିଷ୍କାସନ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରନ୍ତି ଯଥା ଡାକ୍ତରଖାନା, ନର୍ସିଂହୋମ୍, ଡିସ୍‌ପେନ୍‌ସାରି ଇତ୍ୟାଦି । ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ଏହି ନିୟମର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ପାଇଁ ମନୋନୀତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଅଟେ ।

ବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲୁଏମ୍ ନିୟମ 2016 ଅନୁସାରେ, ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ପରିଚାଳନା ବାର୍-କୋଡେଡ୍ ଏବଂ ବାର-କୋଡେଡ୍ ଲେବୁଲ୍ ଥିବା ବ୍ୟାଗ୍ / ପାତ୍ରରେ ଏହାର ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥଳରେ ପୃଥକୀକରଣ କରିବା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ, ଅସ୍ଥାୟୀ ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ପୃଥକୀକରଣ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁକୁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସଂରକ୍ଷଣ ସ୍ଥାନକୁ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ କରିବା ଏବଂ ଏହାର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଏବଂ ନିଷ୍କାସନ ସାଧାରଣ ବାୟୋ-ମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଉପଚାର ସୁବିଧା (ସିବିଡବ୍ଲୁଟିଏଫ୍) ଅଥବା ଆବଦ୍ଧ ଦ୍ୱାରା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ସମୀକ୍ଷା, ଜିଲ୍ଲାରେ ଦଖଲକାରୀ[58] ଓ ସଞ୍ଚାଳକ[59] ମାନଙ୍କ ନଥିପତ୍ରର ଯାଞ୍ଚ ସମୟରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅଭାବଗୁଡ଼ିକ ପରିଲକ୍ଷିତ କରିଥିଲେ ।

---

58 ଅକ୍ୟୁପାଏର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ଯାହାର କୌଣସି ସଂସ୍ଥା ଉପରେ ପ୍ରଶାସନିକ ଅଧିକାର ଥିବ ଏବଂ ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିବା ପରିସର ଯେପରିକି ଡାକ୍ତରଖାନା, ନର୍ସିଂ ହୁମ୍, କ୍ଲିନିକ୍, ଡିସ୍‌ପେନସାରୀ ଇତ୍ୟାଦି

59 ଅପରେଟରିଂ ହେଉଛି ସାଧାରଣ ବର୍ଜ୍ୟ ବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ଫାସିଲିଟିର ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯାହାର ନିଜର ବା ନିଜ ଅକ୍ତିଆରରେ ଏକ ସାଧାରଣ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ଫାସିଲିଟି ଥିବ ଯାହାକି ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟ ବସ୍ତୁର ସଂଗ୍ରହ, ଗ୍ରହଣ, ସଂରକ୍ଷଣ, ପରିବହନ, ପରିଚାଳନା ଓ ନିଷ୍କାସନ କରୁଥିବ

3.5.1 ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ଅନୁପଯୁକ୍ତ ପୃଥକୀକରଣ

ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ନିୟମ 2016 ର ନିୟମ 8 (2) ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା କେନ୍ଦ୍ର[60] (ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍) ଏହି ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ସଂରକ୍ଷଣ, ସ୍ଥାନାନ୍ତର, ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଓ ନିଷ୍କାସନ ପୂର୍ବରୁ ଏହାକୁ ହଳଦିଆ (ଛେଦ ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ ଅବଶେଷାଂଶ, ମଇଳା ଆବର୍ଜନା ଏବଂ ରାସାୟନିକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ), ଲାଲ (ଦୂଷିତ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ[61]), ଧଳା (ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଧାତୁ ସହିତ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ) ଏବଂ ନୀଳ (କାଚ ନିର୍ମିତ ଏବଂ ଧାତବ ଶରୀର ପ୍ରତିରୋପଣ) ପାତ୍ରରେ ପୃଥକୀକରଣ ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଫଟୋ ସଂଖ୍ୟା-5 ତା-23-02-2021ରେ ଏସ୍‌ଡିଏଚ୍ ବଣାଇରେ ନିଆଯାଇଥିବା ଫଟୋ

ରେକର୍ଡଗୁଡ଼ିକର ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାପଡ଼ିଲା ଯେ ଜିଲ୍ଲା ମୁଖ୍ୟାଳୟ ଡାକ୍ତରଖାନା (ଡିଏଚ୍‌ଏଚ୍) ରେ 22 ଟି ୱାର୍ଡରୁ 19[62] ଟି ୱାର୍ଡରେ ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ପୃଥକୀକରଣ ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଦୈନିକ ରିପୋର୍ଟ ଖାତାରେ ଅକ୍ଟୋବର 2017 ରୁ ଅପ୍ରେଲ 2019 ମଧ୍ୟରେ ରେକର୍ଡ କରାଯାଇଥିଲା । ଉପ-ବିଭାଜନ ଡାକ୍ତରଖାନା (ଏସ୍‌ଡିଏଚ୍), ବଣେଇରେ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଉତ୍ପାଦିତ ହେଉଥିବା ପୋଷ୍ଟପାର୍ଟମ୍ କେୟାର (ପିପିସି) ୟୁନିଟ୍‌ରେ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଧଳା ପାତ୍ର ବଦଳରେ ଲାଲ ପାତ୍ରରେ ରଖାଯାଇଥିଲା । ଗୋଟିଏ ନମୁନା ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା କେନ୍ଦ୍ର ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍[63], ପରିସରରେ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁକୁ ରଙ୍ଗ କୋଡ୍ ବିନ୍‌ରେ ବର୍ଗ ଅନୁଯାୟୀ ପୃଥକୀକରଣ କରି ରଖାଯାଇ ନଥିଲା ।

ଅଡିଟ୍ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ମଇ 2022) ଯେ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା କେନ୍ଦ୍ର ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରାଧିକରଣ ପ୍ରତ୍ୟାହାର ପାଇଁ ବାୟୋ ମେଡିକାଲ ନିୟମ 10 ଅନୁଯାୟୀ କାରଣ ଦର୍ଶାଅ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା । ତଥାପି ପ୍ରକୃତରେ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁକୁ ପୃଥକୀକରଣ ଠିକ୍ ଭାବରେ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

3.5.2 ଅନୁପଯୁକ୍ତ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ସଂରକ୍ଷଣ ଏବଂ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ

ବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲୁଏମ୍ ନିୟମ, 2016 ଅନ୍ତର୍ଗତ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସେବା ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 2.3.4 ଏବଂ 2.4.2 ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଅଛି ଯେ, ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ର ବିଭିନ୍ନ ୱାର୍ଡ/ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗରେ ବାୟୋ-ମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ସଂରକ୍ଷଣ ନିରୁତ୍ସାହିତ ଅଟେ, ରୋଗୀ ରହୁଥିବା ସ୍ଥାନରେ କୌଣସି ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ରଖାଯିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ ଏବଂ ବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲୁ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଏକ ମାର୍ଗ ଦେଇ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ଯେଉଁଥିରେ ରୋଗୀ ଏବଂ ପରିଦର୍ଶକଙ୍କର ଚଳପ୍ରଚଳ କମ୍ ଥିବ ।

ବିଭିନ୍ନ ତାରିଖରେ[64] ମିଳିତ ସରଜମିନ୍ ତଦନ୍ତ ସମୟରେ ଏହା ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲାଗଲା ଯେ ଆଠଟି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା କେନ୍ଦ୍ର[65] କ୍ଷେତ୍ରରେ ରୋଗୀ ରହୁଥିବା ସ୍ଥାନରେ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଗଚ୍ଛିତ କରି ରଖାଯାଉଥିଲା ଏବଂ ଅଧିକା ରୋଗୀ ଓ ପରିଦର୍ଶକଙ୍କର ଚଳପ୍ରଚଳନ କରୁଥିବା ମାର୍ଗ ଦେଇ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରାଯାଉଥିଲା ।

---

60 ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା କେନ୍ଦ୍ରର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯେଉଁଠାରେ ମନୁଷ୍ୟ କିମ୍ବା ପଶୁ ମାନଙ୍କର ରୋଗର ନିରାକରଣ, ଚିକିତ୍ସା କିମ୍ବା ଇମ୍ୟୁନାଇଜେସନ୍ କରାଯାଏ

61 ନିଷ୍କାସନ୍ ଯୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକରୁ ବାହାରୁ ଥିବା ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଯଥା ଟ୍ୟୁବ୍, ବୋତଲ, ଇଣ୍ଟ୍ରାବେନସ୍ ଟ୍ୟୁବସ୍ ଏବଂ ସେଟ୍, କ୍ୟାଥେଟର୍ସ, ବିନା ଛୁଞ୍ଚି ଥିବା ମୂତ୍ର ବ୍ୟାଗ୍ ସିରିଞ୍ଜ ଇତ୍ୟାଦି

62 ପୁରୁଷ ୱାର୍ଡ, ମହିଳା ୱାର୍ଡ, ମେଡିସିନ୍ ୱାର୍ଡ, ଲେବର ରୁମ୍, ଏସ୍‌ଏନ୍‌ସିୟୁ, ଶିଶୁ ଚିକିତ୍ସା ୱାର୍ଡ, ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ୍ ରୁମ୍, ଡ୍ରେସିଙ୍ଗ ରୁମ୍, ଟିବି ୱାର୍ଡ, ଅର୍ଥୋପେଡିକ୍ ଅପରେସନ୍ ଗୃହ, ଦାନ୍ତ ଅପରେସନ୍ ଗୃହ, ଆଖି ଅପରେସନ୍ ଗୃହ, ସଂକ୍ରମଣ ୱାର୍ଡ, ରକ୍ତ ବ୍ୟାଙ୍କ, ପାଥୋଲୋଜିକାଲ ଲ୍ୟାବ୍, ପିପିସି, ଆଇସିଟିସି, ଏନ୍‌ଆର୍‌ସି ଏବଂ ସାଧାରଣ ଅପରେସନ୍ ଗୃହ

63 ଶାନ୍ତି ମେମୋରିଆଲ ହସ୍ପିଟାଲ, ରାଉରକେଲା

64 13-14 ଫେବୃଆରୀ 2020, 03 ମାର୍ଚ୍ଚ 2020 (4), 04 ଫେବୃଆରୀ 2021(2) ଏବଂ 23 ଫେବୃଆରୀ 2021

ଉତ୍ତରରେ ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ମଇ 2022) ଯେ ବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲୁ ନିୟମ 2016 ର ନିୟମ 10 ଅନୁସାରେ ଜିଲ୍ଲା ସଦର ଡାକ୍ତରଖାନା ସୁନ୍ଦରଗଡ଼କୁ ପ୍ରାଧିକରଣ ପ୍ରତ୍ୟାହର ପାଇଁ କାରଣ ଦର୍ଶାଅ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ, ଅବଶିଷ୍ଟ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍ତର ନୀରବ ଥିଲା ।

3.5.3 ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ଏକତ୍ରୀକୃତ ସଂରକ୍ଷଣ

ବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲୁଏମ୍ ନିୟମାବଳୀର ନିୟମ 4 (b) ଅନୁସାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା କେନ୍ଦ୍ରର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେଉଛି ପୃଥକ ବାୟୋମଡେିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଏକ ନିରାପଦ, ବାୟୁଚାଳିତ ଏବଂ ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନରେ ଏବଂ ଏହାର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା । ଦୁଇଟି ସରକାରୀ ଓ ଛଅଟି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା କେନ୍ଦ୍ରର ମିଳିତ ସରଜମିନ୍ ତଦନ୍ତ ସମୟରେ ଏହା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଗଲା ଯେ:

(i) ଜିଲ୍ଲା ସଦର ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଏକତ୍ରୀକୃତ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସଂଗ୍ରହ କକ୍ଷ (ସିଡବ୍ଲୁସିଆର୍) ସଂକ୍ରାମକ ରୋଗ ୱାର୍ଡ ସହିତ ସଂଲଗ୍ନ ଥିଲା ।

(ii) ଏସ୍‌ଡିଏଚ୍, ବଣେଇରେ ସଂରକ୍ଷଣ ଏବଂ ଧୋଇବା ସ୍ଥାନର ଏଫ୍ଲୁଏଣ୍ଟ ଟ୍ରିଟ୍‌ମେଣ୍ଟ ପ୍ଲାଣ୍ଟକୁ (ଇଟିପି) ନଯାଇ ସିଧାସଳଖ ଖୋଲା ଅଞ୍ଚଳକୁ ଛଡ଼ା ଯାଉଥିଲା ।

(iii) ସେହିପରି, ଦୁଇଟି ଘରୋଇ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର[66] ଏବଂ ତିନିଟି ଗୋଷ୍ଠୀ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର[67]ରେ କୌଣସି ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସଂଗ୍ରହ କକ୍ଷ ନଥିଲା ଏବଂ

(iv) ଗୋଟିଏ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସେବା କେନ୍ଦ୍ରର ଏକତ୍ରୀକୃତ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସଂଗ୍ରହ କକ୍ଷ ରୋଗୀ ରହୁଥିବା ସ୍ଥାନରେ ଥିଲା ।

ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ମଇ 2022) ଯେ ବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲୁ 2016 ର ନିୟମ 10 ଅନୁସାରେ ଜିଲ୍ଲା ସଦର ଡାକ୍ତରଖାନା, ଗୋଷ୍ଠୀ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର, ରାଜଗାଙ୍ଗପୁର, ବରଗାଁ ଏବଂ ହେମଗିରିକୁ ପ୍ରାଧିକରଣ ପ୍ରତ୍ୟାହାର ପାଇଁ କାରଣ ଦର୍ଶାଅ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ, ଅନ୍ୟ ଦୁଇଟି ଘରୋଇ ଡାକ୍ତରଖାନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍ତର ନୀରବ ଥିଲା । ତେବେ, ବିଭାଗ ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅନୁପାଳନ ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା ।

3.5.4 ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ବାୟୋ-ମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ନିକାଶ ନହେବା

କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସେବା କେନ୍ଦ୍ରର ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 2.3.1 ଏବଂ 5.2.4 ଅନୁଯାୟୀ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା କେନ୍ଦ୍ର ଗୁଡ଼ିକର ସାଧାରଣ ବାୟୋ-ମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ସୁବିଧା (ସିବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲୁଟିଏଫ୍) ସହିତ ବୈଧ ଚୁକ୍ତି କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ନିଶ୍ଚିତ କରିବେ ଯେ ସିବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲୁଟିଏଫ୍ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସଂଗ୍ରହ କରିବେ ଏବଂ 48 ଘଣ୍ଟା ମଧ୍ୟରେ ନିକାଶ କରିବେ ।

ଚାରିଟି ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍[68]ର ରେକର୍ଡ ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ସିବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲୁଟିଏଫ୍ 48 ଘଣ୍ଟା ମଧ୍ୟରେ ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସଂଗ୍ରହ, ସ୍ଥାନାନ୍ତର ଓ ନିକାଶ କରିନଥିଲା ଏବଂ 30 ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଳମ୍ବରେ ନିକାଶ କରିଥିଲେ । ଅଡିଟ୍ ଦେଖିଲା ଯେ ଏହିପରି ବିଳମ୍ବର କାରଣ 48 ଘଣ୍ଟା ମଧ୍ୟରେ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ନିକାଶ କରିବା ପାଇଁ ଚୁକ୍ତିରେ ସର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନକରିବା ଏବଂ ବାର୍ କୋଡିଂ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନକରିବା ଯାହାକି ଓଏସ୍‌ପିସିବି ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀକୁ ଅମାନ୍ୟ କରୁଥିଲା । ତାହାଛଡ଼ା କୌଣସି ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ଗୁଡ଼ିକ ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁକୁ 48 ଘଣ୍ଟା ମଧ୍ୟରେ ସଂଗ୍ରହ ଏବଂ ନିକାଶ ନହେବା ବିଷୟରେ

65 ଦୁଇଟି ସରକାରୀ ଓ ଛଅଟି ବେସରକାରୀ

66 ମେସର୍ସ ମେମୋରିଆଲ ହସ୍ପିଟାଲ୍ ରାଉରକେଲା ଏବଂ ମେସର୍ସ ଭେଷଜ ପଟେଲ ହସ୍ପିଟାଲ ଆଣ୍ଡ ରିସର୍ଚ୍ଚ ସେଣ୍ଟର, ରାଉରକେଲା

67 ସିଏଚ୍‌ସି, ରାରଜାଗଙ୍ଗପୁର, ବାରଗାଁ, ହେମଗିରି

68 ଏସ୍‌ଡିଏଚ, ବଣେଇ, ସିଏଚ୍‌ସି ବାରଗାଁ, ସିଏଚ୍‌ସି ହେମଗିରି ଏବଂ ମେସର୍ସ ରାଜସ୍ଥାନ ସେବା ସଦନ, ରାଉରକେଲା

ଓଏସ୍‌ପିସିବିକୁ ଜଣାଇନଥିଲେ, ଯାହାଫଳରେ ଓଏସ୍‌ପିସିବି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା କେନ୍ଦ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ କିମ୍ବା ସିବିଏମଡବ୍ଲୁଟିଏଫ୍‌ର ଅପରେଟର ଉପରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲା ।

ସଠିକ୍ ବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲୁ ରେଜିଷ୍ଟର ଲେଖା ହୋଇନଥିବାରୁ 2019 ବର୍ଷରେ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଥିବା ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ 56,841.89 କିଲୋଗ୍ରାମ ଦେଖାଯାଇଥିବା ବେଳେ ସିବିଏମଡବ୍ଲୁଟିଏଫ୍ ଦ୍ୱାରା ସଂଗୃହିତ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ 46,274.56 କିଲୋଗ୍ରାମ ଥିଲା ଯାହାରକି କୌଣସି ତାଳମେଳ ନଥିଲା ।

ଉତ୍ତରରେ ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ମଇ 2022) ଯେ ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ନିୟମ 2016 ର ନିୟମ 10 ଅନୁସାରେ ଏସ୍‌ଡିଏଚ୍, ବଣେଇ, ଗୋଷ୍ଠୀ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର ବାରଗାଁ, ହେମଗିରି ଓ ମେସର୍ସ ରାଜସ୍ଥାନ ସେବା ସଦନ ରାଉରକେଲାକୁ ପ୍ରାଧିକରଣ ପ୍ରତ୍ୟାହାର ପାଇଁ କାରଣ ଦର୍ଶାଅ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା । ତଥାପି, ବିଭାଗ ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ନିୟମର ନିୟମାବଳୀକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା ।

3.5.5 ଜିପିଏସ୍ ସିଷ୍ଟମ ସହିତ ବାର-କୋଡିଂର ସ୍ଥାପନା ନହେବା

ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ନିୟମ 2018 ଅନୁସାରେ ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ସଠିକ୍ ନିକାଶ ଉପରେ ନଜର ରଖିବାକୁ ଉଭୟ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍ ଓ ସିବିଏମଡବ୍ଲୁଟିଏଫ୍‌କୁ 27 ମାର୍ଚ୍ଚ 2019 ସୁଦ୍ଧା ବାର୍-କୋଡିଂ ସହିତ ଗ୍ଲୋବାଲ ପୋଜିସିଂଙ୍ଗ୍ ସିଷ୍ଟମ (ଜିପିଏସ୍) ବସାଇବାର ଥିଲା ।

ରେକର୍ଡ ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାପଡ଼ିଲା ଯେ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍ (ସରକାରୀ ଏବଂ ବେସରକାରୀ) ଗୁଡ଼ିକରେ ବାର୍‌କୋଡିଂ ସହିତ ଜିପିଏସ୍ ସିଷ୍ଟମ୍ ସ୍ଥାପନାର କୌଣସି ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ କରିନଥିଲେ (ଫେବୃଆରୀ 2021) । ଜାନୁଆରୀ 2021 ସୁଦ୍ଧା ସିବିଏମଡବ୍ଲୁଟିଏଫ୍ କେବଳ ଦୁଇଟି ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍ (ଆର୍‌ଜିଏଚ୍, ରାଉରକେଲା ଏବଂ ଡିଏଚ୍‌ଏଚ୍, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼) ରେ ବାର୍-କୋଡିଂ ସିଷ୍ଟମ୍ ସହିତ ଜିପିଏସ୍ ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ସରକାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲେ (ନଭେମ୍ବର 2020) ଯେ ଓଡ଼ିଶା କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଆପ୍ଲିକେସନ ସେଣ୍ଟର (ଓକାକ୍) ଦ୍ୱାରା ବାର୍-କୋଡିଂ ସିଷ୍ଟମକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବେ । ତଥାପି ଅପ୍ରେଲ 2021 ସୁଦ୍ଧା କୌଣସି ପାଣ୍ଠି ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ନଥିଲା ।

ବାର୍-କୋଡିଂ ସହିତ ଜିପିଏସ୍ ସିଷ୍ଟମ ସ୍ଥାପନ ନହେବା ଯୋଗୁଁ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍ ଗୁଡ଼ିକ ଏବଂ ସିବିଏମଡବ୍ଲୁଟିଏଫ୍ ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ସ୍ଥାନାନ୍ତର ଓ ଟ୍ରାକିଂ ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଏବଂ ଏହାର ସଠିକ୍ ସମୟରେ ନିକାଶ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା ।

ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ମଇ 2022) ଯେ ବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲୁର ନିୟମ 2016 ର ନିୟମ 10 ଅନୁସାରେ ପ୍ରାଧିକରଣ ପ୍ରତ୍ୟାହାର ପାଇଁ ସିବିଏମଡବ୍ଲୁଟିଏଫ୍‌ର ଅପରେଟର ଯଥା ମେସର୍ସ ମେଡିଏଡ୍ ମାର୍କେଟିଂ ସେବାକୁ କାରଣ ଦର୍ଶାଅ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା । ତଥାପି, ବିଭାଗ ବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲୁଏମ୍ ନିୟମର ନିୟମାବଳୀକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା । ଅଧିକନ୍ତୁ, ଓଡ଼ିଶା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିବାର କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ ବାର୍-କୋଡିଂ ପାଇଁ ଏକୀକୃତ ସଫ୍ଟୱେୟାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଅଛି ଯାହାକି ବାୟୋ-ମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥଳରୁ ପୃଥକୀକରଣ ଓ ନିଷ୍କାସନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଟ୍ରାକିଂ କରିପାରିବ ।

3.5.6 ଦୂଷିତ ଜଳ ଉପଚାର ପ୍ଲାଣ୍ଟ୍ ସ୍ଥାପନା ନହେବା ଏବଂ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକରୁ ଡ୍ରେନେଜ୍ ଗୁଡ଼ିକର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରୀକ୍ଷଣ ନହେବା

ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ନିୟମର 2016 ର ନିୟମ 4 (କେ) ସ୍ଥିର କରିଛି ଯେ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍ ଗୁଡ଼ିକ ଜଳ (ପିସିପି) ଅଧିନିୟମ 1974 ଅନୁଯାୟୀ ଓଦା ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଓ ନିଷ୍କାସନ ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଦରକାର । ତଥାପି, ଆଠଟି ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ର ମିଳିତ ସରଜମିନ୍ ତଦନ୍ତ ସମୟରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ ଗୋଟିଏ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍[69]ରେ ଦୂଷିତ ଜଳ ଉପଚାର ପ୍ଲାଣ୍ଟ୍ (ଇଟିପି) ସଂସ୍ଥାପନ ହୋଇନଥିବାରୁ ଅଶୋଧିତ ଜଳ ଡ୍ରେନେଜ୍

[69] ରାଜସ୍ଥାନ ସେବା ସଦନ, ରାଉରକେଲା

ସିଷ୍ଟମକୁ ନିଷ୍କାସିତ ହେଉଥିଲା । ଅନ୍ୟ ସାତଟି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା କେନ୍ଦ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ଯଦିଓ ଇଟିପି ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ, ତଥାପି ନିଷ୍କାସିତ ତରଳ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ବହିଃସ୍ରୋତର ସମସ୍ତ ଛଅଟି ପାରାମିଟରକୁ ପରୀକ୍ଷା କରିନଥିଲେ ।

ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ମଇ 2022) ଯେ ଆରଓ, ରାଉରକେଲାଙ୍କୁ ଇଟିପିର ସଂସ୍ଥାପନ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତା ସ୍ଥିତିକୁ ଯାଞ୍ଚ କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଛି । ଆଞ୍ଚଳିକ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଠାରୁ ଅନୁପାଳନ ସମୀକ୍ଷା ମିଳିବା ପରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ନିଆଯିବ । ସରକାରଙ୍କ ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ କାରଣ ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅନୁପାଳନ ଉପରେ ତଦାରଖ କରିବା ଏହାର ଦାୟିତ୍ୱ ଏବଂ ଇଟିପିର ସଂସ୍ଥାପନ ନହେବା ଏବଂ ଅନ୍ୟ ସାତଟି ଇଟିପି ଗୁଡ଼ିକର ଆଂଶିକ ପରୀକ୍ଷା ହେବା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ସରକାରଙ୍କର ତଦାରଖର ଅଭାବକୁ ସୂଚିତ କରେ ।

3.5.7 ପ୍ରାଣୀ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସୁବିଧାଗୁଡିକରେ ଇନସିନେରେଟରଗୁଡିକର ଅପରେସନ ନହେବା କାରଣରୁ ନିଷ୍ଫଳ ବ୍ୟୟ

ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ନିୟମର ନିୟମ 7(4) ଅନୁଯାୟୀ ବିଏମ୍ଡବ୍ଲୁର ସୁରକ୍ଷିତ ନିକାଶ ପାଇଁ ଅକୁପାୟରମାନେ ଯେଉଁଠାରେ ସିବିଏମ୍ଡବ୍ଲୁଟିଏଫ୍ ଉପଲବ୍ଧ ନାହିଁ ସେଠାରେ ଇନସିନେରେଟର ପରି ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଉପଚାର ଉପକରଣ ସ୍ଥାପନ କରିବା ଏବଂ ଏହାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଓଡିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୁଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ଠାରୁ ପ୍ରାଧିକରଣ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ।

ଜିଲ୍ଲା ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରାଣୀ ଅଧିକାରୀ (ସିଡିଭିଓ)ଙ୍କର ରେକର୍ଡ ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାପଡିଲା ଯେ ପଶୁପାଳନ ଏବଂ ପ୍ରାଣୀ ଚିକିତ୍ସା ସେବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ(ଏଏଚଏଣ୍ଡଭିଏସ୍) 27ଟି ଇନିସିନେରେଟର ଯାହାର ମୂଲ୍ୟ 91 ଲକ୍ଷ ତାହା ଜିଲ୍ଲାର 27ଟି ପ୍ରାଣୀ ଡାକ୍ତରଖାନା (ଭିଏଚ୍) ପ୍ରାଣୀ ଡିସ୍ପେନସାରିଜ୍ (ଭିଡି) କୁ ଯୋଗାଇଦେଲେ । ଆହୁରି 6.34 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଏଗୁଡିକର ସ୍ଥାପନା ପାଇଁ ଦେଲେ (ଡିସେମ୍ବର 2015) ଯାହାକି ସିଭିଲ୍ ଏବଂ ବିଦ୍ୟୁତିକରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଥିଲା । ତଥାପି ମାର୍ଚ୍ଚ 2021 ସୁଦ୍ଧା କୌଣସି ବି ଇନିସିନେରେଟର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନଥିଲା କାରଣ ତିନୋଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଶକ୍ତି ସଂଯୋଗ ହୋଇନଥିଲା ଏବଂ 97.34 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ଫଳହୀନ ଥିଲା । ଫଳସ୍ୱରୂପ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାରେ ଜୈବ-ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ମୁକ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ପୋଡ଼ିବା କାରଣରୁ ପରିବେଶ ପ୍ରତି ବିପଦଥିବାର ମିଳିତ ସରଜମିନ୍ ତଦନ୍ତରୁ ଜଣାପଡ଼ିଥିଲା (20 ଫେବୃଆରୀ 2020) ।

ଏହାକୁ ଅଡିଟ୍ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ କରାଯିବା ପରେ, ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ଫେବୃଆରୀ 2022) ଯେ 27ଟି ଇନ୍ସିନେରେଟର ମଧ୍ୟରୁ 23ଟି ଇନିସିନେରେଟର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲା, ତଥାପି 4ଟି ଇନ୍ସିନେରେଟର ମଇ 2022 ସୁଦ୍ଧା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ନଥିଲା । ଛଅ ବର୍ଷ ବିତିଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ °ଇନ୍ସିନେରେଟରଗୁଡିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ନହେବା ବିଭାଗର ତଦାରଖ ଅଭାବକୁ ସୂଚାଉଛି ।

3.5.8 ସାଧାରଣ ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଉପଚାର ସୁବିଧାର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତାରେ ଅଭାବ

3.5.8.1 ଏସ୍ଡିଏଚ୍ ଏବଂ ସିବିଏମ୍ଡବ୍ଲୁଟିଏଫ୍ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥିବା ଚୁକ୍ତି (ଡିସେମ୍ବର 2014) ଅନୁସାରେ , ସଂଗ୍ରହ ଏବଂ ନିକାଶର ଖର୍ଚ୍ଚ ସହିତ କନ୍ଜୁମେବଲ ଖର୍ଚ୍ଚ ଯଥା ରଙ୍ଗ କୋଡେଡ୍ ପଲି ବ୍ୟାଗ୍ । ତଥାପି ଏସ୍ଡିଏଚ୍, ବଣେଇର ରେକର୍ଡ ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାପଡିଲା ଯେ 2016-21 ମଧ୍ୟରେ ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ରଙ୍ଗ କୋଡେଡ୍ ପଲିବ୍ୟାଗ୍ ବାବଦକୁ ଏସଡିଏଚ୍ 10.85 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଥିଲା । ଏହି ପଲିବ୍ୟାଗ୍ କ୍ରୟ ଖର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟ ସିବିଏମ୍ଡବ୍ଲୁଟିଏଫ୍ର ଦେୟ ବିଲରୁ କଟାଯାଇ ନଥିଲା ଯାହାକି ଅପରେଟଙ୍କୁ ଅଯଥା ଉପକୃତ କରିଥିଲା ।

ଉତ୍ତରରେ, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼, ସିଡିଏମ୍ ଓ ପିଏଚ୍ଓ ଦର୍ଶାଇଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2022) ଯେ ଯଦିଓ ଏସ୍ଡିଏଚ୍ ବେଡ୍ ସଂଖ୍ୟା 50, ପ୍ରକୃତରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ବେଡ୍ଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା 90 ରୁ 112 ମଧ୍ୟରେ ଇନ୍ ପ୍ୟାସେଣ୍ଟ ବିଭାଗରେ ମଧ୍ୟରାତ୍ରିର ମୁଣ୍ଡ ଗଣନା ଅନୁଯାୟୀ ଥିଲା । ତେଣୁ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିବା ପଲିବ୍ୟାଗ୍ ଗୁଡିକ ଯଥେଷ୍ଟ ନଥିଲା ଫଳରେ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ ଅତିରିକ୍ତ ପଲିବ୍ୟାଗ୍ କ୍ରୟ କରାଯାଉଥିଲା । ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ କାରଣ

ଚୁକ୍ତି ଏବଂ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ପଲିବ୍ୟାଗ୍‌ର ଖର୍ଚ୍ଚ ସିବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲୁଟିଏଫ୍ ବହନ କରିବା ଉଚିତ୍ ।

3.5.8.2 କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ମାର୍ଗଦର୍ଶିକା (ଡିସେମ୍ବର 2016)ର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 5.2 ଏବଂ 5.3 ଅନୁଯାୟୀ ସିବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲୁଟିଏଫ୍‌ର ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରସ୍ତାବକ ପାଇବା ପାଇଁ ସିଟିଇ, ସିଟିଓ ଏବଂ ଇସି ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ।

ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିକାରୀ, ଓଡିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ବୋର୍ଡର ରେକର୍ଡ ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାପଡିଲା (ଫେବୃୟାରୀ 2021) ଯେ

(i) ସିବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲୁଟିଏଫ୍ ଅକ୍ଟୋବର 2020 ସୁଦ୍ଧା ପରିବେଶ କ୍ଲିୟରାନସ୍, ସିଟିଇ ଏବଂ ସିଟିଓ ମାଗିନଥିଲା ଯେତେବେଳେ କି ଆର୍‌ଜିଏଚ୍ କ୍ୟାମ୍ପସରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲା ।

(ii) ଆମସରାଙ୍ଗରେ ଥିବା ଏହାର ନୂତନ ପ୍ଲାଣ୍ଟରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ଷ୍ଟାଣ୍ଡବାଇ ଚିକିତ୍ସା ଉପକରଣ ନଥିଲା ।

(iii) ଏହି ସୁବିଧା କଦାପି ଷ୍ଟାକ୍ ନିର୍ଗମନ ଏବଂ ପ୍ଲାବନ ପାରାମିଟରର ପରୀକ୍ଷଣ କରିନଥିଲା ଏବଂ ଏନ୍‌ଏବିଏଲ୍[70] ଅନୁମୋଦିତ ଲାବରେଟୋରୀ ଦ୍ୱାରା ଅଟୋକ୍ଲେଭର ବୈଧତା ପରୀକ୍ଷା କରିନଥିଲା ।

(iv) ଆରଜିଏଚ୍‌ରେ ଥିବା ସୁବିଧାକୁ ଆଞ୍ଚଳିକ ଅଧିକାରୀ, ଓଡିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ବୋର୍ଡ ରାତିରେ ଇନସିନେରେଟର ଚାଲୁଥିବା ସମୟରେ ଯାଞ୍ଚ କରିନଥିଲେ ଯାହା ହେତୁ ଷ୍ଟାକ୍ ନିର୍ଗମନ ମାପ କରାଯାଇ ନଥିଲା ଏବଂ ତିନୋଟି[71] ପ୍ରଦତ୍ତ ପାରାମିଟର ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

ଏହାକୁ ଅଡିଟ୍ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ କରାଯିବାପରେ, ସିବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲୁଟିଏଫ୍ ସିଟିଓ ପାଇଁ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ ଯାହାକି ଅନୁମୋଦିତ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2021) ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଷ୍ଟକ୍ ନିର୍ଗମନ ଏବଂ ପ୍ଲାବନ ପାରାମିଟର ଗୁଡ଼ିକର ପରୀକ୍ଷା ମାର୍ଚ୍ଚ 2021 ରୁ କରାଯାଉଥିଲା ।

3.5.9 ବାୟୋ-ମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ନିକାଶ ପାଇଁ ଅପାରଗତା ତଦାରଖ

ବାୟୋ-ମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ନିୟମ, 2016 ଅନୁଯାୟୀ ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରୀୟ ପରିଚାଳନା କମିଟି (ଡିଏଲ୍‌ଏମ୍‌ଏସ୍) ଏବଂ ବାୟୋମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା କମିଟି (ବିଏମ୍‌ଡବଲ୍ୟୁଏମ୍‌ସି) (ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଚିକିତ୍ସା ସୁବିଧା ସ୍ତରରେ) ଗଠନ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା ଉଚିତ୍ ଯାହା ଏହି ନିୟମର ଅନୁପାଳନ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ମନିଟରିଂ କରିବ ଏବଂ ଓଏସ୍‌ପିସିବିକୁ ପ୍ରତି ଛଅ ମାସରେ ଥରେ ରିପୋର୍ଟ ଦେବ । ଡିଏଲ୍‌ଏମ୍‌ସି ଏବଂ ବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁଏମ୍‌ସି କାର୍ଯ୍ୟକାରିତାରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅଭାବଗୁଡିକ ଦେଖାଯାଇଥିଲା:

- ଡିଏଲ୍‌ଏମ୍‌ସି ସଭାର ପରିଚାଳନାରେ ନିଅଣ୍ଟ ଥିଲା (62 ପ୍ରତିଶତ) । 2016-20 ମଧ୍ୟରେ ଆଠଟି ବୈଠକ ଆବଶ୍ୟକ ଥିବାବେଳେ କେବଳ ତିନୋଟି ବୈଠକ ହୋଇଥିଲା । ଡିଏଲ୍‌ଏମ୍‌ସି କେବେ ମଧ୍ୟ ଏହାର ଛଅ ମାସିକ ରିପୋର୍ଟ ଓଏସ୍‌ପିସିବିକୁ ଦେଇନଥିଲା ।

- ଫେବୃଆରୀ 2021 ତାରିଖ ସୁଦ୍ଧା 13ଟି ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଥିବା ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ତିନୋଟି[72]ରେ ବିଏମ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁଏମ୍‌ସି ଗଠନ କରାଯାଇ ନଥିଲା । 2016-20 ମଧ୍ୟରେ 72ଟି ବୈଠକ ହେବାକୁ ଥିବାବେଳେ କେବଳ 33ଟି ବୈଠକ ହୋଇଥିଲା (54 ପ୍ରତିଶତ ନିଅଣ୍ଟ ଥିଲା) । କୌଣସି ବି ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍, ଓଏସ୍‌ପିସିବିକୁ ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟ ସହିତ ଉକ୍ତ ବୈଠକର ବିବରଣୀ ଦେଇନଥିଲେ ।

---

70 ନେସନାଲ୍ ଆକ୍ରିଡେସନ୍ ବୋର୍ଡ ଫର୍ ଟେଷ୍ଟିଂ ଆଣ୍ଡ କାଲିବ୍ରେସନ୍ ଲାବୋରେଟୋରିଜ୍

71 ଇନ୍‌ସିନେରେଟର କମ୍ବୁସନ ଏଫିସିଏନ୍ସି, ଟୋଟାଲ ଡାଇଅକ୍ସିନ୍ ଏବଂ ଫୁରାନ୍ସ ଏବଂ ମର୍କୁରୀ(ଏଚ୍‌ଜି) ଏବଂ ଏହାର ଯୌଗିକ

72 ସିଏଚ୍‌ସି, ରାଜଗାଙ୍ଗପୁର, ମେସର୍ସ ହାଇ-ଟେକ୍ ଏମ୍‌ସିଏଚ୍, ରାଉରକେଲା ଏବଂ ମେସର୍ସ ଆସ୍ଥା ମଦର ଆଣ୍ଡ ଚାଇଲ୍ଡ କେୟାର ହସ୍ପିଟାଲ୍, ରାଉରକେଲା

ଅଡିଟ୍ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ ହେବା ପରେ, ସରକାର ଦର୍ଶାଇଲେ (ଏପ୍ରିଲ 2022) ଯେ ଡିଏଲ୍ଏମ୍ସି ବୈଠକ ଜିଲ୍ଲାରେ କରାଯାଇଥିଲା । ତଥାପି ସରକାର ବିଏମ୍ଡବ୍ଲ୍ୟୁଏମ୍ସିର ଗଠନ ଉପରେ କୌଣସି ଜବାବ ଦେଇନଥିଲେ (ମେଇ 2022) । ଏହା ଓଏସ୍ପିସିବିର ତଦାରଖ କୌଶଳର ଅସଫଳତାକୁ ସୂଚାଉଛି ।

3.6 ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନାରେ ଅଭାବ

3.6.1 ଇ-ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା

ଇ-ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ (ପରିଚାଳନା) ନିୟମ, 2016 ର ନିୟମ 9 (2) ଅନୁଯାୟୀ, ଅନୁସୂଚୀ-1 ରେ ତାଲିକାଭୁକ୍ତ ବୈଦ୍ୟୁତିକ ଏବଂ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ ଉପକରଣର ବହୁଳ ବ୍ୟବହାରକାରୀ ମାନେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଇ-ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ରେକର୍ଡଗୁଡ଼ିକ ଫର୍ମ-2 ରେ ବଜାୟ ରଖିବେ ଏବଂ ଏହି ଉପଲବ୍ଧ ରେକର୍ଡଗୁଡ଼ିକର ସଂପୃକ୍ତ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ଦ୍ୱାରା ଯାଞ୍ଚ କରାଇବ । ଇ-ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ (ପରିଚାଳନା) ନିୟମ 2016 ର ନିୟମ 15 ଅନୁସାରେ ଇ-ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁକୁ 180 ଦିନରୁ ଅଧିକ ସମୟ ପାଇଁ ଗଚ୍ଛିତ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ ।

ରାଉରକେଲା ମହାନଗର ନିଗମ ଏକ 'ବହୁଳ ବ୍ୟବହାରକାରୀ' ହେବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଇ-ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଷ୍ଟକ୍ ରେଜିଷ୍ଟର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଫର୍ମାଟ୍ ଅନୁଯାୟୀ ବ୍ୟବହାର କରିନଥିଲେ । 31,151 ବର୍ଜିତ ବୈଦ୍ୟୁତିକ ସାମଗ୍ରୀଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ 30,889 ଟି ଏକ ବିକ୍ରେତାଙ୍କୁ ବିକ୍ରି (ଅପ୍ରେଲ 2017) କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହା ଏକ ପ୍ରାଧିକୃତ ଡିସ୍ମେଣ୍ଟଲର୍ ବା ରିସାଇକ୍ଲର୍ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ଅଧିନରେ ନଥିଲା ।

ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ମିଳିତ ସରଜମିନ୍ ତଦନ୍ତ ସମୟରେ (ଜାନୁଆରୀ 2021), ଏହା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ନିୟମକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି 180 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱୀକୃତିପ୍ରାପ୍ତ ଡିସମାଣ୍ଟଲର୍ / ରିସାଇକ୍ଲରଙ୍କୁ ଚାନେଲାଇଜ୍ଡ ନକରି ଆର୍ଏମ୍ସି ଗୋଦାମରେ 9,158 ଇ-ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସାମଗ୍ରୀ ରଖାଯାଇଥିଲା । ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ସରକାର ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି (ମେଇ 2022) ଯେ ମେସର୍ସ କଳିଙ୍ଗ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ସେବାକୁ ପ୍ରାଧୀକରଣ ପାଇବା ଏବଂ ଆର୍ଏମ୍ସିରୁ ଅନଧିକୃତ ଇ-ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସଂଗ୍ରହ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ବନ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଛି ।

3.6.2 ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ତଦ୍ଜନିତ ଭଗ୍ନାବଶେଷ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ପରିଚାଳନା

ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ତଦ୍ଜନିତ ଭଗ୍ନାବଶେଷ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ନିୟମ, 2016 ର ନିୟମ 6(7) ଅନୁଯାୟୀ, ସ୍ଥାନୀୟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଏକ ମାସ ମଧ୍ୟରେ କିମ୍ବା ନିର୍ମାଣ ଯୋଜନା ଅନୁମୋଦନ ତାରିଖ ଠାରୁ ଏହାର ଦାଖଲ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାହାକି ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ମାନଙ୍କର ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ଯୋଜନାର ଯାଞ୍ଚ ଏବଂ ଅନୁମୋଦନ କରିବେ ।

ଫଟୋ ସଂଖ୍ୟା-6: ୱାର୍ଡ– 33, କଳିଙ୍ଗ ବିହାର, ରାଉରକେଲା

ରେକର୍ଡଗୁଡ଼ିକର ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାପଡ଼ିଛି ଯେ ଆର୍ଏମ୍ସି ନିର୍ମାଣ ଯୋଜନାକୁ ଅନୁମୋଦନ କରୁଥିବାବେଳେ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଉତ୍ପାଦନକାରୀମାନେ ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ତଦ୍ଜନିତ ଭଗ୍ନାବଶେଷ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ପରିଚାଳନା ଯୋଜନା ଦାଖଲ କରିବାକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରୁନଥିଲେ କିମ୍ବା ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଅନୁମୋଦିତ ଯୋଜନାରେ ସର୍ତ୍ତ ଲାଗୁ କରୁନଥିଲେ ।

ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ତଦ୍ଜନିତ ଭଗ୍ନାବଶେଷ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସଂଗ୍ରହ ନିମିତ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପାତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ରଖିବା ଏବଂ ନିୟମିତ ଭାବରେ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଅପସାରଣ ପାଇଁ ରାଉରକେଲା ମହାନଗର ନିଗମ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିନଥିଲେ ଯାହାଦ୍ୱାରା 06 ଜାନୁଆରୀ 2021 ରେ ଜେପିଆଇରେ ସର୍ବସାଧାରଣ ରାସ୍ତାରେ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପକାଇବା ଦେଖାଯାଇଥିଲା ।

ଅଧିକନ୍ତୁ, ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ତଦ୍ଜନିତ ଭଗ୍ନାବଶେଷ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଉତ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ନଜର ରଖିବା ପାଇଁ ଜାନୁଆରୀ 2022 ସୁଦ୍ଧା ତଥ୍ୟାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇନଥିଲା ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡକୁ 2016-18 ଅବଧିରେ ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟ ଦାଖଲ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

ଏହାର ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ଦର୍ଶାଇଲେ (ମଇ 2022) ଯେ ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ତଦ୍‌ଜନିତ ଭଗ୍ନାବଶେଷ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନାରେ ତ୍ରୁଟି ପାଇଁ ଆର୍‌ଏମ୍‌ସି, ରାଉରକେଲାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଛଅ ବର୍ଷ ବିତିଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ତଦ୍‌ଜନିତ ଭଗ୍ନାବଶେଷ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ନିୟମକୁ ଅନୁପାଳନ ନକରିବା ବିଭାଗ ସ୍ତରରେ ବିଫଳତାକୁ ଦର୍ଶାଇଅଛି ।

3.6.3 ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା

ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଏକ ନିୟାମକ ଢାଞ୍ଚା ପ୍ରଦାନ କରିବା ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଜେନେରେଟର, ସ୍ଥାନୀୟ ସଂସ୍ଥା, ଉତ୍ପାଦକ, ଆମଦାନୀକାରୀ ଏବଂ ଉତ୍ପାଦକଙ୍କୁ ଏହାର ପ୍ରୟୋଗ ପାଇଁ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ (ପରିଚାଳନା) (ପିଡବ୍ଲୁଏମ୍) ନିୟମ, 2016 ଗଠନ କରାଯାଇଥିଲା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2016) । ରେକର୍ଡଗୁଡ଼ିକର ଯାଞ୍ଚ ସମୟରେ (ଫେବୃଆରୀ 2021) ଜିଲ୍ଲାରେ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନାରେ ତ୍ରୁଟି ବିଷୟରେ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଅଛି:

ଫଟୋ ସଂଖ୍ୟା.7: ରାଉରକେଲା ଅଞ୍ଚଳର ଦୈନିକ ବଜାର

- 02 ଅକ୍ଟୋବର 2018 ରୁ ରାଜ୍ୟରେ ପଲିଥିନ୍ ବ୍ୟାଗ୍ ଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବହାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷେଧ କରାଯାଇଥିଲା । 10 ମାସର ବ୍ୟବଧାନ ପରେ, ରାଉରକେଲା ମହାନଗର ନିଗମ ଏହାର ଅଧୀକାର ଅଧିନରେ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନକାରୀଙ୍କଠାରୁ ଜୋରିମାନା ଆଦାୟ କରିବାକୁ ସ୍ଥିର (ଅଗଷ୍ଟ 2019) କରିଥିଲା । ଯେହେତୁ ଆର୍‌ଏମ୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ଏହା ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇନଥିଲା, ମିଳିତ ସରଜମିନ୍ ତଦନ୍ତ (13 ଜାନୁଆରୀ 2021) ସମୟରେ ଏହା ଦେଖାଯାଇଥିଲା ଯେ ଦୈନିକ ବଜାର ଅଞ୍ଚଳରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକ୍ରୟ / କ୍ରୟ ପାଇଁ ପଲିଥିନ୍ ବ୍ୟାଗ୍ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିଲା ।

  ଏହାର ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ମଇ 2022) ଯେ ଏହି ନିଷେଧାଦେଶ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଛି । ଏହି ବିଷୟରେ ଏକ ସାର୍ବଜନୀନ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ।

- ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ନିୟମ, 2016 ର ନିୟମ 6 ଅନୁଯାୟୀ, ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ପୃଥକୀକରଣ, ସଂଗ୍ରହ, ସଂରକ୍ଷଣ, ପରିବହନ, ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଏବଂ ନିଷ୍କାସନ ପାଇଁ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସ୍ଥାପନ ତଥା ବିକାଶ ପାଇଁ ସ୍ଥାନୀୟ ସଂସ୍ଥା ନିଜେ କିମ୍ବା ନିୟୋଜିତ ଏଜେନ୍‌ସୀର ଦାୟିତ୍ୱ ଅଟେ । ଅବଶ୍ୟ ଆର୍‌ଏମ୍‌ସି ନିଜେ ଏଭଳି ଭିତ୍ତିଭୂମି ସ୍ଥାପନ କରିନଥିଲା କିମ୍ବା କୌଣସି ଏଜେନ୍ସିକୁ ନିୟୋଜିତ କରିନଥିଲେ । ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଏମ୍‌ଏସ୍‌ଡବ୍ଲୁ ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ଅଣପୃଥକୀକୃତ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁକୁ ଏକ ଅବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଅଳିଆ ଗଦାରେ ପକାଯାଉଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ, 2016-20 ଅବଧିରେ ଓଏସ୍‌ପିସିବି ଦ୍ୱାରା ସିପିସିବିକୁ ପ୍ରେରିତ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନାର ଏକତ୍ରୀକୃତ ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟ ଅନୁଯାୟୀ ଜିଲ୍ଲାର ଚାରୋଟି ୟୁଏଲ୍‌ବି[73] ଯଦିଓ ଜିଲ୍ଲାରେ ଏକ ସ୍ୱୀକୃତିପ୍ରାପ୍ତ ରିସାଇକ୍ଲର ଥିଲା 2016-20 ଅବଧିରେ 7,694.15 ଟନ୍ ଯାହାକି 100 ପ୍ରତିଶତ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଚାନେଲାଇଜ୍ କରିନଥିଲେ ।

  ଏହାର ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ମଇ 2022) ଯେ, ଆର୍‌ଏମ୍‌ସି, ରାଉରକେଲା ନିଜେ କିମ୍ବା ନିୟୋଜିତ ଏଜେନ୍‌ସୀ ଦ୍ୱାରା ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ପୃଥକୀକରଣ, ସଂଗ୍ରହ, ସଂରକ୍ଷଣ, ପରିବହନ, ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଏବଂ ନିକାଶ ପାଇଁ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଛଅ ବର୍ଷ ବିତିଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁକୁ ସଠିକ୍ ନିକାଶ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ବିଭାଗ ବିଫଳ ହେଲା ।

---

73 ଆର୍‌ଏମ୍‌ସି, ରାଉରେକେଲା, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼, ରାଜଗାଙ୍ଗପୁର ଏବଂ ବୀରମିତ୍ରପୁର ନଗର ନିଗମ

3.6.4 ବିପଦଜନକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ପରିଚାଳନା

ବିପଦଜନକ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ (ପରିଚାଳନା ଏବଂ ସୀମା ଅତିକ୍ରମଣ) ନିୟମ, 2016 ର ନିୟମ 3(3) ବିପଦଜନକ[74] ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁକୁ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ପରିଚାଳନା, ସଂଗ୍ରହ, ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଓ ସଂରକ୍ଷଣ, ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ନିକାଶ ପାଇଁ ସର୍ତ୍ତ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଛି । ସମୀକ୍ଷା ଅବଲୋକନ କରିଥିବା ଅନିୟମିତତା ଗୁଡ଼ିକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁଚ୍ଛେଦ ଗୁଡ଼ିକରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଅଛି ।

3.6.4.1 ସମନ୍ୱିତ ଯୋଜନାର ଅନୁପସ୍ଥିତି ଏବଂ ନିଷ୍କାସନ ସ୍ଥାନ ଗୁଡ଼ିକର ତାଲିକା ଅଣପ୍ରକାଶନ

ଉପରୋକ୍ତ ନିୟମର ନିୟମ 5(3) ଅନୁଯାୟୀ ବିପଦଜନକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନାକୁ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏକ ସମନ୍ୱିତ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଉଚିତ୍ । ତେବେ ଏହା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇଛି ଯେ ସରକାର (ମାର୍ଚ୍ଚ 2021 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ) କୌଣସି ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନଥିଲେ । ସମନ୍ୱିତ ଯୋଜନାର ଅଭାବରେ, ମାର୍ଚ୍ଚ 2021 ସୁଦ୍ଧା ଜିଲ୍ଲାରେ ସାତଟି ପ୍ରାଧିକୃତ ପୁନଃବ୍ୟବହାରକାରୀ / ସହ ସଞ୍ଚାଳକ[75] ର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଉପରେ ନଜର ରଖିବା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ଏବଂ ଶିଳ୍ପ ବିଭାଗ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ସମନ୍ୱୟ ନଥିଲା । ଶିଳ୍ପ ବିଭାଗ ଏହି ପୁନଃ ବ୍ୟବହାରକାରୀ / ସହ ସଞ୍ଚାଳକଗୁଡ଼ିକ ନିମିତ୍ତ କୌଣସି ସ୍ଥାନ ଆବଣ୍ଟନ/ ଚିହ୍ନଟ କରିନଥିଲେ । ଅଧିକନ୍ତୁ, ନିୟମ 21 ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ-VII ର ନିୟମାବଳୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବିପରୀତ, ସମସ୍ତ ସମ୍ଭାବ୍ୟ କିମ୍ବା ବିଦ୍ୟମାନ ନିକାଶ ସ୍ଥାନ ଗୁଡ଼ିକର ତାଲିକା ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇନଥିଲା ।

ଏହାର ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ମଇ 2022) ଯେ ବିପଦଜନକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ପୁନଃ ବ୍ୟବହାର/ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ/ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଅଧୁନା ବିଦ୍ୟମାନ ତଥା ଆଗାମୀ ଶିଳ୍ପ ପାର୍କ, ଇଷ୍ଟେଟ୍ ଏବଂ ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଆଲ୍ କ୍ଲଷ୍ଟରରେ ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳର ସ୍ଥାନ ଚିହ୍ନଟ କରିବାକୁ ଇଡ୍‌କୋକୁ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିଲା । ଛଅ ବର୍ଷ ବିତିଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବିଭାଗ ବିପଦଜନକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁକୁ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ପରିଚାଳନା କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ।

3.6.4.2 ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟ ଦାଖଲ

ନିୟମ 20(3) ଅନୁଯାୟୀ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ବିପଦଜନକ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ନିଷ୍କାସନ ସୁବିଧା ପାଇଁ ଅକ୍ୟୁପାଏର[76] ଏବଂ ଅପରେଟର[77] ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ବାର୍ଷିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଉପରେ ଆଧାର କରି ରାଜ୍ୟରେ ଉତ୍ପାଦିତ, ପୁନବ୍ୟବହାର, ପୁନରୁଦ୍ଧାର, ବ୍ୟବହାର, ପୁନଃରପ୍ତାନୀ ଏବଂ ନିଷ୍କ୍ରିୟ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିମାଣ ବିଷୟରେ କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡକୁ ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟ ଦାଖଲ କରିବା ଦରକାର ।

ରେକର୍ଡଗୁଡ଼ିକର ଯାଞ୍ଚରୁ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2021) ଜଣାଗଲା ଯେ ଜିଲ୍ଲାର 103ଟି ଶିଳ୍ପସଂସ୍ଥା ବିପଦଜନକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ଏହା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଓଏସ୍‌ପିସିବିକୁ ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟ ଦାଖଲ କରିବାରେ କୌଣସି ସମନ୍ୱୟ ନଥିଲା, କାରଣ 2016-20 ମଧ୍ୟରେ 28 ରୁ 84 ଟି (27 ରୁ 82 ପ୍ରତିଶତ) ଶିଳ୍ପ ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟ କରିଥିଲେ । ସମସ୍ତ ଦାଖଲକାରୀ ଏବଂ ଅପରେଟରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟର ଅଣଦାଖଲ କିମ୍ବା ବିଳମ୍ବିତ ଦାଖଲ ହେତୁ ଓଏସ୍‌ପିସିବି ଦ୍ୱାରା ସିପିସିବିରେ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଏକୀଭୂତ ବାର୍ଷିକ ତାଲିକା

---

74 ବିପଦଜନକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ହେଉଛି ଯେକୌଣସି ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପଦାର୍ଥ, ଏକାକୀ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗରେ, ଯାହା ଶାରୀରିକ, ରାସାୟନିକ, ଜୈବିକ, ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ, ବିଷାକ୍ତ, ଜ୍ୱଳନ୍ତ, ବିସ୍ଫୋରକ କିମ୍ବା କ୍ଷତିକାରକ ଭଳି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ଯାହା ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି କରେ କିମ୍ବା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କିମ୍ବା ପରିବେଶ ପାଇଁ ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ସମ୍ଭାବନା ଥାଏ ।

75 1) ଜୟ ମା ଦୁର୍ଗା ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଜ୍, 2) ଏନ୍‌.ଏସ୍.କେମିକାଲ୍ସ, 3) ରତ୍ନା ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଜ୍, 4) ଶ୍ରୀୟା ମେଟାଲ୍ସ ଏବଂ କେମିକାଲ୍ସ, 5) ଓମ୍ ସିଇଇ ବିଜିନେସ୍, 6) ସୁରଜ ପ୍ରଡକ୍ଟ ଲିମିଟେଡ୍ ଏବଂ 7) ଓସିଏଲ୍, ଇଣ୍ଡିଆ ଲିମିଟେଡ୍ (ଡାଲମିଆ ସିମେଣ୍ଟ ଭାରତ ଲିମିଟେଡ୍)

76 ଅକ୍ୟୁପାଏର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯିଏ କାରଖାନା କିମ୍ବା ପରିସରର କାର୍ଯ୍ୟ ଉପରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ରଖିଥାଏ ଏବଂ ବିପଦଜନକ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସହିତ ଜଡ଼ିତ । ବିପଦଜନକ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ । ନିୟମ 3(21)

77 ଅପରେଟର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯିଏ ବିପଦଜନକ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସଂଗ୍ରହ, ଗ୍ରହଣ , ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ, ସଂରକ୍ଷଣ ଏବଂ ନିଷ୍କାସନ ପାଇଁ ଏକ ସୁବିଧା ମାଲିକାନା କିମ୍ବା ପରିଚାଳନା କରେ ନିୟମ 3(22)

ରାଜ୍ୟରେ ଉତ୍ପାଦିତ ତଥା ନିଷ୍କାସନ କରାଯାଉଥିବା ପ୍ରକୃତ ବିପଦଜନକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ଯଥାର୍ଥ ପରିମାଣ ଉପସ୍ଥାପନ କରୁନଥିଲା ।

ପୁନଶ୍ଚ, 2016-17, 2017-18 ଏବଂ 2019-20 ମଧ୍ୟରେ ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟ ଅନୁସାରେ ପ୍ରାଧୀକୃତ ଏକୀକୃତ ଉତ୍ପାଦନ ପରିମାଣ ଯଥାକ୍ରମେ 25,551.67 ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍, 81,553.47 ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ଏବଂ 84,384.03 ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ଥିଲା ବେଳେ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟ ଅନୁସାରେ ଶିଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ବିପଦଜନକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ଉତ୍ପାଦନ ଯଥାକ୍ରମେ 72,616.20 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍, 82,422.45 ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ଏବଂ 87,322.65 ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ଥିଲା । ଯଦିଓ, 2016-20 ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ବିପଦଜନକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଉତ୍ପାଦନର ସର୍ବଦା ବୃଦ୍ଧି ଧାରାରେ ଥିଲା, ତଥାପି ବିପଦଜନକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଉତ୍ପାଦନକୁ ହ୍ରାସ କିମ୍ବା ରୋକିବା ପାଇଁ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

ଏହାର ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ଦର୍ଶାଇଲେ (ମଇ 2022) ଯେ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନକାରୀ ୟୁନିଟ୍ ଗୁଡ଼ିକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଥିଲା ଏବଂ ଯେଉଁ କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ପରିଚାଳନାରେ ଅଭାବ ଦେଖାଯାଇଥିଲା ସେ ସବୁର ଉନ୍ନତ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଆରଓ, ରାଉରକେଲାକୁ ବୋର୍ଡ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଛଅ ବର୍ଷ ବିତିଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ 73 ପ୍ରତିଶତ ଶିଳ୍ପ ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟ ଦାଖଲ କରିନଥିଲେ ଏବଂ ସରକାର ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥାରୁ ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟ ସଂଗ୍ରହ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ।

3.7 ଉପସଂହାର

ଅଡିଟ୍, ଓଡ଼ିଶାର ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳ ଜିଲ୍ଲା ମଧ୍ୟରୁ ଏକ ଶିଳ୍ପବହୁଳ ଜିଲ୍ଲା ଯଥା-ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ପରିବେଶ ନିୟମ ଗୁଡ଼ିକର ଏକ ଯାଞ୍ଚ କରିଥିଲେ । ଅଡିଟ୍ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରମୁଖ ଅନିୟମିତତା ଅବଲୋକନ କରିଥିଲେ ଯାହା ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ତୁରନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆବଶ୍ୟକ କରେ ।

ଅଡିଟ୍ ଅବଲୋକନ କରିଥିଲେ ଯେ ଜିଲ୍ଲାର ଛଅଟି ଷ୍ଟେସନରେ 2016-20 ମଧ୍ୟରେ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଥିବା 7,238 ଏଏକ୍ୟୁ ନମୁନାରେ ହାରାହାରି ପିଏମ୍$_{10}$ ଏବଂ ପିଏମ୍$_{2.5}$ ମାତ୍ରାଧିକ ରହିଥିଲା । ପରିବେଶରେ ପ୍ରଦୂଷକ ଏବଂ ସିଲିକା ଧୂଳିର ସାନ୍ଦ୍ରତା ହେତୁ 2,440 ଟି ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ ରୋଗୀ ଏବଂ 61,698 ଟି ସିଲିକୋସିସ୍ ରୋଗୀ ଚିହ୍ନଟ ହୋଇଥିଲେ । ପ୍ରାୟ ନଅ ବର୍ଷ ଧରି ସିଟିଇ ଏବଂ ସିଟିଓ ବିନା କନଭେୟର ବେଲ୍ଟର କାର୍ଯ୍ୟ ପରିବେଶ ନିୟମ ପ୍ରଣୟନରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମୁଖ ବିଫଳତା ଥିଲା । ଦୁଇଟି ଖଣି 2016-21 ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ୱାସକ୍ରିୟା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପର୍ଟିକ୍ୟୁଲେଟ୍ ମ୍ୟାଟର ଏବଂ ପିଏମ୍$_{10}$ ସ୍ତରର ଭାସମାନ ପାର୍ଟିକ୍ୟୁଲେଟ୍ ମ୍ୟାଟରର ଏଏକ୍ୟୁ ମାନକ ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକୁ ବଜାୟ ରଖିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ।

ରାଉରକେଲା ମହାନଗର ନିଗମ ଏବଂ ରାଉରକେଲା ଇସ୍ପାତ କାରଖାନା ନିକଟରେ ପ୍ରବାହିତ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀର ଦୂଷିତ ଜଳ ବ୍ୟବହାର ହେତୁ ଉପ-ବିବାଗୀୟ ଡାକ୍ତରଖାନା, ବଣେଇରେ 1,100 ଟି ବୃକକ୍ ମାମଲା ହାତକୁ ନିଆଯାଇଥିଲା । ରାଉରକେଲା ଇସ୍ପାତ କାରଖାନା ଦ୍ୱାରା ଶୂନ୍ୟ ତରଳ ନିର୍ଗମନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନକରିବା ଏବଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀକୁ ପ୍ରଦୂଷିତ ଜଳ ନିଷ୍କାସନ ହେତୁ ପାଞ୍ଚଟି ସ୍ଥାନରେ ଅଧିକ ଫ୍ଲୋରାଇଡ୍ ରହିଥିଲା । ଏସ୍‌ଟିପିର ସ୍ଥାପନା ନ ହେବା ହେତୁ, ଆର୍‌ଏମ୍‌ସି ଅଶୋଧିତ ଜଳ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଏବଂ କୋଏଲରେ ନିଷ୍କାସନ କରୁଥିଲା ଫଳରେ ପ୍ରଦୂଷଣ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା । ୟୁଏଲ୍‌ବିଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଏସ୍‌ଟିପି ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇନଥିବା ହେତୁ ଅଣ ବିଶୋଧିତ ବର୍ଜ୍ୟଜଳ ସିଧାସଳଖ ଜଳାଶୟ ଏବଂ ଖୋଲା ଜମିରେ ନିର୍ଗତ ହୋଇଥିଲା । ମାର୍ଚ୍ଚ 2020 ସୁଦ୍ଧା 100 ପ୍ରତିଶତ ଜଳ ନିଷ୍କାସନ, ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଥିଲା । ମାନବ ସମ୍ବଳର ଅଭାବ ହେତୁ ଜାନୁଆରୀ 2021 ସୁଦ୍ଧା ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ଶତ ପ୍ରତିଶତ ଗୃହ ରୁ ଗୃହ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇପାରି ନାହିଁ । ଯଦିଓ, ଆଠଟି ମାଇକ୍ରୋ କମ୍ପୋଷ୍ଟିଂ ସେଣ୍ଟର ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଥିଲା, ତଥାପି ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଅଭାବ, ଜଳ ସଂଯୋଗ, ଯନ୍ତ୍ରପାତି ସଂସ୍ଥାପନ ନହେବା କାରଣରୁ 3.40 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବା ପରେ ମଧ୍ୟ ସେଗୁଡ଼ିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ।

ଅଶୋଧିତ ବାୟୋ-ମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁକୁ 30 ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଶୋଧନ ନକରି ଗଚ୍ଛିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଜିପିଏସ୍ ସିଷ୍ଟମ୍ ସହିତ ବାର୍-କୋଡିଂ ସ୍ଥାପନ ନହେବା ହେତୁ, ବାୟୋ ମେଡିକାଲ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ସ୍ଥାନାନ୍ତର ଏବଂ

ଏହାର ଠିକ୍ ସମୟରେ ବିଶୋଧନ ନିଶ୍ଚିତ କରିବାରେ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍ ଗୁଡ଼ିକ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ । ତିନି ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଯୁକ୍ତ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଂଯୋଗ ଅଭାବରୁ 97.34 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟବରାଦ ସତ୍ତ୍ୱେ ମାର୍ଚ୍ଚ 2021 ସୁଦ୍ଧା କୌଣସି ଇନ୍‌ସିନେରେଟର ଗୁଡ଼ିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ହୋଇନଥିଲା । ଏହାଦ୍ୱାରା ଖୋଲା ସ୍ଥାନରେ ବାୟୋ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପୋଡ଼ା ଯାଉଥିବା ଯୋଗୁଁ ପରିବେଶ ପ୍ରତି ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । ଅଣ ପୃଥକୀକରଣ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଏମ୍‌ଏସ୍‌ଡବ୍ଲୁ ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହୋଇ ପରିବେଶ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିବା ଏକ ଅବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ପକା ଯାଉଥିଲା । ଯଦିଓ ବିପଦଜନକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଉତ୍ପାଦନ 2016-20 ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା, ତଥାପି ବିପଦଜନକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ହ୍ରାସ କିମ୍ବା ରୋକିବା ପାଇଁ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇନଥିଲା ।

3.8 ସୁପାରିଶ

- ପରିବେଶ ନିୟମର ଅନୁପାଳନରେ ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ ଶିଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକରୁ ପ୍ରଦୂଷଣକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାନକ ମଧ୍ୟରେ ରଖିବା ପାଇଁ, ସରକାର ଖିଲାପକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଉପଯୁକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିପାରନ୍ତି ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ ନ୍ୟସ୍ତ କରିପାରନ୍ତି ।

- ଜିଲ୍ଲାରେ ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ ଏବଂ ସିଲିକୋସିସ୍ ରୋଗକୁ ହ୍ରାସ କରିବା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ବୋର୍ଡ ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନରୁ ନିର୍ଗମନ ପିଏମ୍$_{10}$ ଏବଂ ପିଏମ୍$_{2.5}$ ର ସ୍ତର ଆମ୍ବିଏଣ୍ଟ୍ ବାୟୁ ଗୁଣବତ୍ତାର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମାନକ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବାର ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଦରକାର । ପ୍ରଦୂଷଣକାରୀ ଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ସର୍ବୋତ୍ତମ ଉପଲବ୍ଧ ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ଏବଂ ନିର୍ଗମନ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଉପକରଣଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଖାପ ଖାଇବା ଉଚିତ୍ ଏବଂ ପ୍ରଦୂଷଣକୁ ହ୍ରାସ କରିବା ପାଇଁ ନିୟମିତ କ୍ରମାଗତ ନିର୍ଗମନ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ଏବଂ ଅନୁପାଳନ ମଧ୍ୟରେ ଅଣାଯିବା ଦରକାର ।

- ପ୍ରଦୂଷଣ ଦେୟ ଏବଂ କ୍ଷତିପୂରଣ ସହିତ ସଂପୃକ୍ତ ଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ସିଟିଇ, ଏବଂ ସିଟିଓ ସର୍ତ୍ତକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ କଡ଼ା ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଦରକାର ।

- ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ସହରାଞ୍ଚଳ ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଶାସନ ସଂସ୍ଥା ଗୁଡ଼ିକୁ ସେରେଜ୍ ଟ୍ରିଟମେଣ୍ଟ ପ୍ଲାଣ୍ଟ ସ୍ଥାପନ କରି ସେରେଜ୍‌ର ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ବିଶୋଧନ କରିବା ଦିଗରେ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଦରକାର ।

- ଜିଲ୍ଲାରେ ବୃକକ୍ ରୋଗକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ରାଉରକେଲା ଇସ୍ପାତ କାରଖାନାକୁ ଶୂନ୍ୟ ତରଳ ନିର୍ଗମନକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ଅନୁଦେଶ ଜାରି କରିବା ଦରକାର ।

- ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ଯୋଜନାର ପ୍ରସ୍ତୁତି ଏବଂ ସମସ୍ତ ସହରାଞ୍ଚଳର ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଶାସନ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକରେ ପୌରପାଳିକା କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ଗୃହ ରୁ ଗୃହ ସଂଗ୍ରହକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଦରକାର ।

- ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ଏବଂ ସିଏଣ୍ଡଡି ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁକୁ ସଠିକ୍ ନିଷ୍କାସନ ପାଇଁ ସରକାର ଆବଶ୍ୟକ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଦରକାର ଏବଂ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନକାରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଦରକାର ।

- ପ୍ରାଧିକୃତ ଡିଲରଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ଇ-ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁକୁ ନିଷ୍କାସନ କରିବାକୁ ସରକାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା ଜାରି କରିବା ଦରକାର । ପରିବେଶ ନିୟମ ମାନୁନଥିବା ନଗର ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଶାସନ ସଂସ୍ଥା ଏବଂ ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ସରକାର ଦଣ୍ଡବିଧାନର ବିଚାର କରିବା ଦରକାର ।